

ПРЕДЛОЖЕНИЯ И СТАНОВИЩА ПО ПРОЕКТ НА ДОКУМЕНТ ЗА ЦЕЛИТЕ ПО НАТУРА 2000

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
1	Инициативен комитет „За Туризма на Калиакра“, Стелиан Томов, Председател и Представяващ За контакт: Тел.: 09897212888; zaturizmanakaliakra@mail.bg	22.07.2019 г.	Желая да Ви информирам, че с РЕШЕНИЕ № 553 на Общински съвет – Каварна от Протокол № 44 от заседанието на 31.01.2019 г., по наше предложение се създадоха условия за развитие на устойчив туризъм в крайбрежното землище на село Българево, община Каварна, попадащо в границите на приоритетно природно местообитание за опазване и възстановяване 62C0* Понто - Сарматски степи, с цел подобряване на икономическото състояние, инвестиционния климат и демографските показатели на региона, допълнено с т. 7 от РЕШЕНИЕ № 583 на Общински съвет – Каварна от Протокол № 45 от заседанието на 26.02.2019 г. С приетите решения касаещи развитието на туризъм в района на Калиакра, инициативния комитет „За Туризма на Калиакра“, подкрепен от кметство Българево, изпълни предварително поетите си ангажменти и задължения към собственици на земи и заинтересованите за териториалното ни развитие – това бе определено в дневния ред на Протокола от проведеното общо събрание в село Българево на 11.12.2017 г., с което бе учреден и инициативен комитет „За Туризма на Калиакра“. МОСВ към настоящия момент са запознати с информацията. Съгласно т. 1 от РЕШЕНИЕ № 553 на Общински съвет – Каварна от Протокол № 44 от заседанието на 31.01.2019 г., бе определена територията, в която попадат масиви № 29, № 30, № 31 и № 32 от кадастралната карта на село Българево, община Каварна като територия от регионално и първостепенно значение за общината, с цел създаване на условия за ускорено развитие на туризъм в региона в близост до природно - археологически резерват „Калиакра“, касаещо откриването на голям брой нови работни места като предпоставки за подобряване на икономическото състояние, инвестиционния климат и демографските показатели. Инициативата свързана с териториалното развитие на село Българево попада под обхвата на охранителни зони „А“ и „Б“ по смисъла на Закона за устройство на Черноморското крайбрежие. Предложението ни, както и решенията на Общински съвет – Каварна са съобразени с чл. 12 от Закона за биологичното разнообразие, по отношение на режимите и ограниченията на ЗАПОВЕД № РД-559 от 21 август 2009 г., ЗАПОВЕД № РД-97 от 6 февруари 2014 г., ЗАПОВЕД № РД-815 от 12 декември 2017 г., и ЗАПОВЕД № РД-818 от 12 декември 2017 г. на министъра на ОСВ за обявяване на защитените зони BG0000573 „Комплекс Калиакра“ и BG0002051 „Калиакра“. Също така Инициативата е съобразена с чл. 10, ал. 3, т. 2 и ал. 10, чл. 11, ал. 3 и чл. 12, т. 1, т. 2, т. 3 и т. 4 от Закона за устройство на Черноморското крайбрежие, въз основа на които се разрешава създаване на нови курортни и ваканционни комплекси, както и вилно строителство. Съгласно Закона за устройство на Черноморското крайбрежие, не се допуска изграждането им в териториите попадащи в охранителните зони „А“ и „Б“, за които единствено и само има въведени режими за опазване като ограничения или забрани, определени по реда на Закона за биологичното разнообразие и Закона за защитените територии. Видно от приложение № 3 към Заповед № РД-815/12.12.2017 г. за обявяване на защитена зона BG0000573 „Комплекс Калиакра“, което	Приключен	Становището не може да бъде разгледано. Целта на Документа за целите на Натура 2000 е да определи приоритетите в опазването на целевите видове и природни местообитания, а не промени в границите на тяхното разпространение. Документът дава указания към изготвянето на териториални планове за управление на Натура 2000, в конкретния случай-териториален план за управление на Натура 2000 в административните граници на РИОСВ Варна. Съгласно Документа за целите, приоритетни видове и природни местообитания за посочената защитена зона, BG0000573 „Комплекс Калиакра“, са както следва: - 1150 Крайбрежни лагуни; - 1210 Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси; - 1240 Стръмни морски скали, обрасли с ендемични видове Limonium; - 1310 Salicornia и други едногодишни растения, колонизиращи тинести и пясъчни терени; - 1410 Средиземноморски солени ливади; - 2110 Зараждащи се подвижни дюни; - 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа Magnopotamion или Hydrocharition; - 6110 Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi; - 62C0 Понто-Сарматски степи; - 7220 Извори с твърда вода с туфести

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			репрезентира територията, определена с координатен регистър на разпространението на приоритетното природно местообитание за опазване и възстановяване 62C0* Понто - Сарматски степи е, че то заема почти изцяло крайбрежните територии на община Каварна, които са потенциални за развитие на устойчив туризъм. Една малка част незасегната площ от забраната за всякакво строителство съгласно т. 5.7 от заповедта, са горечитираните имоти от крайбрежното землище на село Българево. С оглед на информацията, която Ви предоставихме предполагахме, че ще се съгласите с нас, че не би следвало районът, в който се намират природни богатства като световноизвестния природно-археологически резерват „Калиакра“, както и залив „Болата“, който е част от клуба на най-красивите и уникални заливи в света, най-близкото населено място, което в случая е село Българево, да бъде възпрепятствано от реалната възможност да се развива максимално допустимо предвид законодателството като водеща културно-природна туристическа и предпочитана дестинация. Междувременно Общински съвет – Каварна, въз основа на т. 5 от РЕШЕНИЕ № 583 на Общински съвет – Каварна от Протокол № 45 от заседанието на 26.02.2019 г., задължи кмета на община Каварна в тримесечен срок да извърши необходимите корекции по Общински план за развитие на Община Каварна (2014г. – 2020 г.), като актуализацията да обхваща горепосочените решения на Общинския съвет, които се отнасят за запазване на околната среда и регламентират икономическото и териториално развитие на района. След извършване на актуализацията, съгласно разпоредбите на Закона за регионалното развитие, той да бъде внесен за разглеждане и одобрение от Общински съвет – Каварна. По отношението на Инициативата ни и по изпълнение на т. 2 от РЕШЕНИЕ № 553 на Общински съвет – Каварна от Протокол № 44 от заседанието на 31.01.2019 г., чрез становище на Областния управител на област Добрич, бяхме информирани, че съгласно актуализирания документ за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Добрич за периода 2018-2020 г., цялата територия на община Каварна е определена като район за целенасочена подкрепа по смисъла на Закона за регионалното развитие. Предвид това, на основание чл. 109, ал. 3, т. 9 от Закона за устройство на територията и/или чл. 17, ал. 2, т. 9 от Закона за устройство на Черноморското крайбрежие, ПУП за визираните имоти от посочените масиви и към настоящия момент - без утвърден ОУПО – Каварна, може да се разработва, въз основа на решение на общинския съвет на община Каварна. Колкото до плана за управление/териториален/регионален план за управление на защитените зони, във връзка с докладна № 269/10.06.2019 г. на Председателя на Общински съвет – Каварна, т. 1 от дневния ред от Протокол № 52, съответно с прието РЕШЕНИЕ № 618, относно възлагане на община Каварна завършването на Интегриран план за управление на защитени зони BG0002051 „Калиакра“, BG0002097 „Белите скали“ за опазване на дивите птици и BG0000573 „Комплекс Калиакра“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, във връзка с прилагане на компенсаторни мерки по чл. 6, параграф 1 от Директива 92/43/ЕО за естествените местообитания и на дивата флора и фауна, с възможност за изкупуване на имоти – частна собственост, попадащи на територията на приоритетното природно местообитание 62C0* Понто – Сарматски степи, изразяваме пред Вас следното		формации (Cratoneurion); - 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; - 91H0 Панонски гори с Quercus pubescens; - 91H0 Евро-сибирски степни гори с Quercus spp.; - 1171 Triturus karelinii; - 1219 Testudo graeca; - 1220 Emys orbicularis; - 2125 Potentilla emilii-popii; - 4091 Crambe tataria; - 6927 Himantoglossum caprinum; По отношение на - 1171 Triturus karelinii, целта е подобряване на експертните познания, чрез осъществяване на теренни проучвания, защото в много случаи поставената оценка на ПС U1/U2 може да се дължи на недостатъчност на данните.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			желание: На основание чл. 2, параграф 3 от Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна, чл. 2 от Директива 2009/147/ЕО за опазване на дивите птици, чл. 29, ал. 3, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие и чл. 4, ал. 2, т. 1 от НАРЕДБА за условията и реда за разработване и утвърждаване на планове за управление на защитени зони, във връзка с скорошното разработване и утвърждаване на план за управление/териториален/регионален план за управление на защитените зони в неговата ГЛАВА ПЕТА: РЕЖИМИ И ПРЕПОРЪКИ в зонирването като специфични режими с възможности за икономическо и териториално развитие (курортна дейност), да бъдат отразени влезлите в сила РЕШЕНИЕ № 553 от Протокол № 44 от заседанието на 31.01.2019 г. и РЕШЕНИЕ № 583 от Протокол № 45 от заседанието на 26.02.2019 г. на Общински съвет – Каварна. Според наше искане по реда на Закона за достъп до обществената информация до МОСВ, на 21.09.2018 г. се сдобихме с пожеланата ни информация, конкретно ГИС база данни, която репрезентира разпространението на природните местообитания и местообитания на видове, на ниво Защитена зона BG0000573 „Комплекс Калиакра“. Сами извършихме предварителен анализ на инициативата ни за потенциално увреждане на териториите заети от природни местообитания и местообитания на видове с помощта на програмата ArcMAP и функцията Clip, от което добихме ясна представа, че РЕШЕНИЕ № 553/31.01.2019 г. на общинския съвет на община Каварна, по никакъв начин не предвижда териториално увреждане на природните местообитания, но все пак предвижда незначително увреждане (под 1%) на 14 местообитания на видове. Данните също така показват евентуално увреждане от 1.59 % на полигони от площта на Голям гребенест тритон, 3.32 % от площта на Пъстър смок, 6.40 % от площта на Пъстър пор, както и 29.85 % от площта на Добруджански (среден) хомяк. В тази връзка, изчерпателно се запознахме със заключителните доклади, които се съхраняват в Информационната система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000, от които става ясно следното: За Elaphe sauromates (Пъстър смок) - 3.32 % увреждане: Препис-извлечение от доклада за вида в 33 BG0000573: Няма налични данни за намирането на вида в зоната през последните години. За моделиране площта на потенциалното местообитание на вида е използван софтуерът MaxEnt. Моделирането е извършено със слоеве, приравнени към 20-метров пиксел. За крайното описание на потенциално разпространение са използвани резултатите от модела по максималните стойности (max). Настоящата оценка на ПС в 33 „Комплекс Калиакра“ се базира основно на полеви данни, събрани в рамките на настоящия проект и лични данни на авторите, както и генерирани модели за разпространението на вида. В рамките на полевите проучвания в зоната не е намерен нито един екземпляр. Изследвани са 6 отделни трансекта в местообитания на вида с различна степен на пригодност, с обща дължина 58 555 м. За Triturus karelinii (Голям гребенест тритон) - 1.59 % увреждане: Препис-извлечение от доклада за вида в 33 BG0000573: По време на полевите изследвания видът не е установен в зоната. За моделиране площта на		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			потенциалното местообитание на вида е използван софтуерът MaxEnt. Моделирането е извършено със слоеве, приравнени към 20-метров пиксел. За крайното описание на потенциално разпространение са използвани резултатите от модела по максималните стойности (max). Настоящата оценка на ПС в ЗЗ „Комплекс Калиакра“ се базира основно на полеви данни, събрани в рамките на настоящия проект и лични данни на авторите, както и генерирани модели за разпространението на вида. В рамките на полевите проучвания в зоната не е намерен нито един екземпляр. Изследвани са 6 отделни трансекта в местообитания на вида с различна степен на пригодност, с обща дължина 58 555 м. Улов с капани не е провеждан. За Vormela peregusna (Пъстър пор) - 6.40 % увреждане: Препис-извлечение от доклада за вида в ЗЗ BG0000573: Поради липса на регистрации на целевия вид на територията на ЗЗ BG0000573, карта на ефективно заетото местообитание не се прилага. Поради липса на бариери за целевия вид на територията на ЗЗ BG0000573, карта на бариерите не се прилага. При теренните проучвания в рамките на проекта целевият вид не беше регистриран с преки методи в ЗЗ BG0000573. Налице са две съвременни регистрации на вида в близост до зоната (устни съобщения на биолози), които ни дават основание да приемем, че той присъства на територията ѝ. Едната регистрация е едва на 0,5 км, а другата – на приблизително 6 км от границата на зоната. Поради липса на регистрации на територията на зоната, не е възможно да се изчисли коректно площта на ефективно заетите местообитания на целевия вид. За Mesocricetus newtoni (Добруджански хомяк) - 29.85 % увреждане: Препис-извлечение от доклада за вида в ЗЗ BG0000573: Предварителната карта на пригодните за добруджанския хомяк (<i>M. newtoni</i>) местообитания в ЗЗ „Комплекс Калиакра“ е подготвена на база предварителен дедуктивен модел на пригодните местообитания на национално ниво. Крайните карти/продукти за добруджанския хомяк (<i>M. newtoni</i>) в ЗЗ „Комплекс Калиакра“ са изготвени на база съответните модели на национално ниво. По време на теренната работа по проекта видът не е регистриран, поради което не се прилага карта за присъствие на целевия вид. Не се прилага карта и за ефективно заето (общо) местообитание. Установени са дупки, за които се предполага с голяма степен на сигурност, че са на Добруджански хомяк. В Плана за управление на резерват „Калиакра“ (1997г, стр. 23) се съобщава за наличие на Добруджанския хомяк. Има също непубликувани данни за регистрация в близост до зоната през 2011 г. (Ив. Райков, непубликувано), което не изключва присъствието на вида в ЗЗ „Калиакра“. Потенциалните местообитания са разположени върху малка площ - 146.9 ха. Представяват обширни пасища върху равен терен, покрити със степна растителност и са изключително пригодни за Добруджанския хомяк. В заключение смятаме че, след като не присъстват категорични и сто процентови доказващи твърденията данни, относно свободното разпространение на горепосочените видове в землището, по отношение на намеренията за курортно строителство в масиви № 29, № 30, №		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			31 и № 32 на село Българево, община Каварна, в тази връзка по никакъв начин не считаме за уместно, обективно или целесъобразно да ограничаваме приоритетната Инициатива за развитие на населеното ни място, единствено и само по вероятности или хипотези на база софтуерно заключение или устни твърдения на заинтересованите от опазване на биоразнообразието. Като допълнение към твърденията, изтъкваме и мнението на местните жители на село Българево, че горепосочените видове тритон, пор и хомяк изобщо не са срещани на територията на Калиакра. Освен това, отново ставаме свидетели на неправилни и погрешни данни по отношение на потенциалните територии на хомяка, тъй като в екологичния му заключителен доклад за зоната е посочено, че местообитанията на вида представляват обширни пасища върху равен терен, покрити със степна растителност, а Инициативата се помества в 4 земеделски масива с начин на трайно ползване обработваеми ниви. В тази връзка, правим предложение на компетентният орган по околна среда - границите на Защитена зона за природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000573 „Комплекс Калиакра“ да бъдат променени с увеличаване, с площ сходна на инициативата ни от 233,36 ха, или в противен случай масивите № 29, № 30, № 31 и № 32 на село Българево, община Каварна да бъдат изключени от защитената зона за местообитанията. Според картите отразяващи състоянието на горепосочените видове на Биогеографско равнище – Черноморски район прави впечатление, че разпространението им също така попада и в териториите северно от село Българево - по настоящем земеделски масиви с начин на трайно ползване обработваеми ниви, за които няма заявен интерес за бъдеща урбанизация и предвиждане в проекта за ОУПО – Каварна. Тези земи попадат в границите на Защитена зона BG0002051 „Калиакра“ по директивата за птиците. Като предполагаме, че това е най-благоприятния вариант в случая, като единствено и само по-удачен от него е да не се вземат предвид тези непълни данни за посочените видове от екипа разработващ ДОСВ и ДЕО на проекта за ОУПО - Каварна, както и от компетентния орган по околна среда. Нашето мнение е, че тези моделирания следва да са само насочващи, ако не се основават на реално теренно картиране и на практика означават, че при изготвянето на оценката за съвместимост трябва да бъдат установени. В допълнение, моделите, особено ако са дискуссионни, означава само, че трябва да се провери какво е реалното състояние, а не да служат като основа за каквото и да е крайно решение и заключение. Предложението ни до компетентния орган представлява подходяща мярка на основание чл. 16, ал. 1, т. 1 или т. 2, във връзка с чл. 34, ал. 2, т. 1 или т. 2 от Закона за биологичното разнообразие, чрез която се предопределя да не се налага абсолютно никакво териториално или устройствено ограничение на приоритетните цели на „За туризма на Калиакра“, кметство село Българево и Общински съвет – Каварна – предмет на курортно и рекреационно присъствие в предвижданията за ОУПО – Каварна. Нека се има предвид също така, че в изпълнение на екологичното национално и европейско законодателство и във връзка с предложения от МОСВ за разглеждане в МС нов управленски подход за рационалното управление на защитените зони, следва сериозно да се обърне внимание и на факта касаещ инициативата ни, че тя като приоритетна се основава и е във		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			връзка с прилагането на чл. 2, параграф 3 от Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна и чл. 2 от Директива 2009/147/ЕО за опазване на дивите птици, именно мерките за управление на защитените зони, взети в изпълнение на посочените директиви, вземат под внимание икономическите, социалните и културните изисквания, както и регионалните и местните особености, по отношение на икономическите и рекреационните Инициативи. Следователно, с оглед на ситуацията считаме, че компетентният орган по околната среда, ще конкретизира и предвиди подходящ начин като възможно най-добър подход за успешно създаване на условия за реализиране на приоритетната ни Инициатива, като решението следва също така да бъде приложено в обозримото бъдеще, за да се избегнат негативни и нежелани последици, както и гражданско неподчинение, заради цялостно изключване или териториално ограничаване на предвижданията ни за застрояване южно от село Българево по отношение на становищата на министъра на ОСВ за ДОСВ към ОС и на ДЕО за ОУПО – Каварна. Като оставаме обнадеждени, че компетентните институции ще съдействат по възможно най-подходящия начин на Инициативата ни, която отговаря на целите за развитие на община Каварна и която още веднъж подчертаваме създава условия за интензивно развитие на туризъм, касаещо откриването на голям брой нови работни места като предпоставки за подобрене на икономическото състояние, инвестиционния климат и демографските показатели.		
2	Калин Велев	22.07.2019 г.	Подготвеният документ (с приложенията) е много добре направен, обобщаващ знанията до момента и бъдещите насоки! Но, в базисната информация има пропуски на ниво теренни наблюдения. Например, за Зона BG0002105 "Персенк" не е даден ливадния дърдавец (Crepis crepa). Вид, който го установих преди време, с много добра популация, вероятно съществуваща от дълго време в сърцевината на зоната. Също, преди няколко години малката (червеногуша) мухоловка (Ficedula parva) я открих да гнезди в Западни Родопи. Впоследствие и други колеги я откриха на други места в тази планина. Предполагам, че ще я има и то с добра численост в зоните на Западни Родопи. За прелетните и зимуващите видове птици имам немалко и то интересни данни за видове, които липсват в приложенията за зоните "яз. Пясъчник" и "Оризиса Цалапица" към Документа. Местообитание 9560 "Ендемични гори от Juniperus sp." е грешно дадено, като находище за Зона BG0001030 "Родопи - Западни", като не са включени реалните находища на местообитанието в Зоната. Същото се отнася за много животински видове, чийто заложен местообитания в Зоните не отговарят на действителността. Страхувам се, че такива и предполагам много други разлики с действителността, ще дадат грешна представа за реалното състояние на видовете и зоните, както и значението на последните за цялата мрежа. За мен, дори и на този етап, е необходимо ревизия за уточняване на видове, находища, състояние в зоните на мрежата в България.	Приключен	За извършване на редакции от такъв характер в Документа за целите на натура 2000, необходимо е посочената информация да бъде отразена в СДФ на защитените зони от екологичната мрежа.
3	Дирекция на Природен парк „Врачански Балкан“,	24.07.2019 г.	По отношение на защитената зона за местообитанията „Врачански Балкан“ с код BG0000166 в „Списък с приоритетни зони за всеки конкретен тип природно местообитание“ да отпаднат следните местообитания: 91СА Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори (на стр.	Приключен	Приема се

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
	www.vr-balkan.net Инж. Николай Ненчев, Директор За контакт: Тел: 09189/2266, 2473 vratchanskybalkan@abv.bg		81 от Документа) и 9530 Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор (на стр. 88 от Документа). Мотиви: На територията на ПП „Врачански Балкан“ (ПУ) няма естествени иглолистни насаждения. Съгласно Плана за управление на иглолистните култури са широко застъпени в границите на парка в резултат на масово залесяване в миналото, извършено с бял бор и черен бор. В част от културите са провеждани отгледни мероприятия и те се намират в добро състояние. В друга част обаче, такива не са провеждани и често пъти има подраст от естествена дървесина и храстова растителност, която „задушават“ иглолистните. Т.е. там протичат сукцесионни процеси. В последните години в културите от бял и черен бор са установени корояди, което предполага извеждане на санитарни сечи или планиране на лесозащитни мероприятия. Дългосрочна цел на ПУ е постепенното намаляване на площите на тези насаждения, което би било в противоречие с целите на Натура 2000 относно посочените местообитания.		
4	Дирекция на природен парк „Златни пясъци“- Варна Инж. Даринка Сарова, Директор За контакт: Тел.: 052/355561, 355 591 dppzlatni@abv.bg	25.07.2019 г.	Проектът на Документ за целите на Натура 2000 е разработен систематично и професионално от специалисти в своята област. Конкретните цели във всяка защитена зона са свързани с опазване на конкретни обекти чрез дефиниране на състоянието, в което са и, което трябва да се постигне. Мерките влизат в рамките на целите и те включват конкретни задачи, свързани с изискванията към местните видове. Те от своя страна се свързват с целите на по-високо ниво, каквато е европейската екологична мрежа Натура 2000. Целите за постигане са дадени в стандартни формуляри за всяка зона като доклади по Натура 2000. Целите се планират по начин научно обоснован за да се формират правилните мерки за опазване. Подходът на работа изисква: - да се определят количествените и качествени показатели на обектите за опазване, т.е. кое ще се „подобрява“ и кое ще се „възстановява“; - да се определи действителната представителност на биогеографско ниво; - да се определи състоянието на проявление, съгласно количествените и качествени показатели – обхват, площ, тенденции, заплахи в резултат, на което ще се получи информацията за изпълнение целите на опазване на съответната защитена зона. Приложенията за видове и типове местообитания на територията на ПП „Златни пясъци“, включени в ЗЗ „Златни пясъци“ и ЗЗ „Батова“ са разработени вярно и точно. И в двете зони са предвидени цели за „подобряване“ на видове и типове местообитания № 3140, 3150, 91F0, 91G0, 1323 и 6297 чрез намаляване на замърсяването на водите, възстановяване на присъщия воден режим, ограничаване антропогенния натиск и замърсяване с битови отпадъци, както и опазване от промяна в земеползването. Съдържащата се информация е вярна и коректна и ще ни послужи за изпълнение на Проект по ОПОС 2014-2020 г., по който работи в момента парковата администрация. Проектът се казва: „Подобряване природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания по Натура 2000 на територията на парк „Златни пясъци“. Договорът е сключен с МОСВ на 04.09.2018 г. и е със срок на изпълнение 5 години.	Приключен	Становището потвърждава целите, определени за видове и природни местообитания на територията на Природен парк „Златни пясъци“. Не е необходимо предприемане на действия по ревизия на Документа за целите на Натура 2000.
5	Изпълнителна Агенция	26.07.2019 г.	След участието на експерти от Изпълнителна агенция по горите и дирекциите на природните	Приключено	По отношение на предложенията от

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
	по горите, Министерство на земеделието, храните и горите, Инж. Мирослав Маринов, Изпълнителен директор на ИАГ За контакт: Тел.: 02/95811199		паркове в организираната на 26 юни тази година работна среща на експертната работна група за обсъждане на Документа за целите на Натура 2000, разгледахме обстойно представеното предложение, като изразяваме следното становище: Документът за целите на Натура 2000 изяснява и приоритизира целите на национално, биогеографско ниво и ниво мрежа Натура 2000. Чрез него се определя как да бъдат насочени ресурсите и усилията, така че да се постигне най-добър ефект на биогеографско и национално ниво, което да увеличи приноса на България към Европейската мрежа Натура 2000. Информацията в приложенията на Документа за целите на Натура 2000 за приоритетните местообитания, видове и зони, които попадат в териториалните обхвати на природните паркове в повечето случаи са коректно посочени. Имаме следните бележки и препоръки, които считаме, че е нужно да бъдат отразени: 1. Природен парк „Витоша“ В Документа за целите на Натура 2000 за целеви обект <i>Himantoglossum jankae</i>, в информация на ниво мрежа Натура 2000 видът следва да се отбележи като потвърден за защитена зона BG0000113 „Витоша“, доколкото съществуват данни за неговото присъствие от теренни изследвания по предишни проекти и проучвания. От това следва, че за <i>Himantoglossum jankae</i> трябва да бъдат променени всички последващи параметри на ниво мрежа Натура 2000, както и да бъдат оценени параметрите на ниво защитена зона BG0000113 “Витоша”. Видът следва да бъде добавен и в документа за РИОСВ София и РИОСВ Перник. В документа за целеви обект <i>Tozia carpathica</i>, в информация на ниво мрежа Натура 2000 числеността на вида в рамките на защитена зона BG0000113 “Витоша” би могла да се коригира с по-високи от дадените стойности, доколкото са установени и картирани нови находища на вида от експерти на ДПП „Витоша“. Новите данни следва да се прибавят в документите за защитена зона BG0000113 “Витоша”, за РИОСВ София и РИОСВ Перник. В Документа за целите на Натура 2000 на стр. 27 е приложен списък с приоритетни зони за всеки тип природни местообитания. За природните местообитания 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества и 6410 Ливади с <i>Molina</i> на карбонатни, торфени или глинести почви, защитена зона BG0000113 “Витоша” е посочена като приоритетна. Въпреки това в приложенията на Документа за целите на Натура 2000 липсва информация за разпространението на тези два типа природни местообитания в континенталния биогеографски регион, към който се числи и защитена зона BG0000113 “Витоша”. В документите за защитена зона BG0000113 “Витоша”, за РИОСВ София и РИОСВ Перник би трябвало да се посочат консервационни цели за природно местообитание 6410 Ливади с <i>Molina</i> на карбонатни, торфени или глинести почви, доколкото природозащитното му състояние е определено като неблагоприятно –незадоволително. В Документа за целите на Натура 2000 изцяло липсва информация за природно местообитание 4080 Субарктични храсталаци от <i>Salix spp.</i>, което присъства в стандартния формуляр за защитена зона BG0000113 “Витоша”, а природозащитното му състояние е оценено като неблагоприятно-незадоволително. В документите за защитена зона BG0000113 “Витоша”, за РИОСВ София и РИОСВ Перник не		Природен парк „Витоша“: ✓ <i>Himantoglossum jankae</i> е с оценка „D“ в СДФ и по тази причина не се предвижда изпълнение на мерки. Видът не може да е приоритет за тази защитена зона. Ще бъде извършена корекция, че видът е установен; ✓ <i>Tozia carpathica</i> – новите данни за находищата следва да се предоставят на Дирекция НСЗП, които от своя страна ще преценят дали да бъде променен СДФ в това отношение. В случай, че това се извърши, ще се променят и данните в Документа за целите. Следва да се има предвид, че Документът се разработва на база официална информация в СДФ и данните от докладването по чл. 17 на Директива за местообитанията и чл. 12 на Директива за птиците; ✓ За природни местообитания 4060, 4080 и 6410 не са предвидени цели за подобряване в защитената зона, тъй като природозащитното им състояние в континенталния биогеографски район е благоприятно. Извършена е корекция в Документа за целите; ✓ Главоч (<i>Cottus gobio</i>) не фигурира в СДФ и по тази причина не са заложиени цели; ✓ Числеността на кафявата мечка е идентична с тази, посочена в СДФ. При промяна на числеността в СДФ, ще се променят и бройките в Документа за целите. По отношение на предложенията на Природен парк „Странджа“: ✓ За природни местообитания 1110, 1130, 1140, 1160 и 1170 не са заложиени цели, предвид недостатъчността на информацията.

Документът е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма "Околна среда 2014-2020 г.", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд, по проект BG16M1OP002-3.006-0001-C03 „Знания за Натура 2000“. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Консорциум «Комуникации за Натура 2000» и при никакви обстоятелства не може да се приема, че неговото съдържание отразява официалното становище на Европейския съюз и Управляващия орган.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			е отбелязано присъствието на главоч (Cottus gobio), а числеността на вида кафява мечка (Ursus arctos) е некоректна, като би могла да се коригира с по-висока. 2. Природен парк „Странджа“ Раздел Природни местообитания <i>*Поясненията, установените технически грешки и неясни формулировки са представени в квадратни скоби, като със следните символи са означени:</i> <i>[?] – текстове, които в същината си са изисквания на Директивата 92/43, и представянето им като цел изисква пояснение – как, чрез какви конкретни цели се предвижда да бъде постигнато това изискване на Директивата, като документ с по-висок ранг.</i> <i>[!] – текстове, които поради недостатъчно ясни формулировки не дават достатъчна представа за подходите, средствата и методите, които се визират в така декларираните цели.</i> Природните местообитания, разпространени в морската акватория на 33 „Странджа“ (BG0001007) от групата 1. Крайбрежни и халофитни местообитания с кодове 11** - не са анализирани, а именно – следните пет типа местообитания: 1110 Постоянно покрити от морска вода пясъчни и тинести плитчини 1130 Естуари 1140 Тинесто-песъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити с морска вода 1160 Обширни плитки заливи 1170 Съобщества с кафяви, червени и зелени водорасли по скалисти морски дъна (Рифове) В Документа не е анализирано местообитанието: 2130 *Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни), чието най-представително разпространение е регистрирано в най-югоизточния участък на Поземлен имот 00878.107.592, община Царево, гр. Ахтопол, вид собственост. Изключителна държавна собственост. Този участък със стабилизирани дюни граничи и съвпада в определен участък с Морски плаж „Ахтопол – север“ – 00878.PL.256. Проучването на този участък и прилагането на мерки за неговото опазване са били предмет на проект по ОПОС – проект на ДПП „Странджа“ „Устройство и управление на ПП „Странджа“, финансиран по ОПОС, проект reg. DIR-5113326-5-99, договор reg. N DIR-5113326-C-004, по процедура 1.1. „Опазване и създаване възможност за самовъзстановяване на дюнни местообитания на бели, сиви и облесени дюни (код по Дир. 92/43 и ЗБР: 2120; 2130 и 2180)“. Експертизата за наличието на стабилизирани дюни по посочения проект е изготвена от проф. д-р Димчо Захариев, ръководител на катедра „Растителна защита, ботаника и зоология“ на Факултета по природни науки в Шу „Епископ Константин Преславски“. Разпространение на стабилизирани дюни се отчита и в няколко гравитиращи към посочения ПИ 00878.107.592 други земеделски имоти, разположени също източно от река Зигри. При природните местообитания 2110 Зараждащи се подвижни дюни и 2120 Подвижни дюни с <i>Ammophila arenaria</i> по крайбрежната ивица (бели дюни) – е ползван неясен термин: „Предотвратяване на (...) запечатване на почвата/земята“.		Целите към тези местообитания ще бъдат формулирани след извършване на заложените по проекта на НСЗП проучвания, в рамките на проект „Натура 2000 в Черно море“; ✓ Местообитание 2130 е с оценка „D“ в СДФ и за него не могат да се предвиждат мерки. Необходима е корекция в СДФ от страна на НСЗП, преди да се направи промяна в Документа за целите; ✓ Относно термина „запечатване на почвата/земята“ се визират всякакви действия, които биха довели до унищожаване на местообитанията, в т.ч. строителство, пътни настилки, паркинги и т.н.; ✓ Природно местообитание 3270 е включено в СДФ на защитена зона BG0001007. То е установено и по време на картирането през 2011-2012 г.; ✓ За природно местообитание 4060, „контролиране на пашата“ не трябва да се възприема като нейното пълно ограничаване. Съгласно проекта за картиране 2011-2012 г. е посочено, че „преобладаващите площи, но под $\frac{3}{4}$ от местообитанията от местообитанието се развиват в условия на недостатъчна паша, фактор ключов за тяхното опазване“. Приема се предложението за изключване на целта за незалесяване с черен бор. Целта е променена както следва „Подобряване по параметър "Бъдещи перспективи" с контролиране на пашата и недопускане на залесяването с иглолистни и неместни видове“;

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			При природните местообитания 2120 Подвижни дюни с <i>Ammophila arenaria</i> по крайбрежната ивица (бели дюни) и 2180 Облесени дюни вероятно е допусната техническа грешка или пропуск, тъй като удачно би било заедно (или вместо) термина „развлекателни дейности“ да бъде използван „рекреационни дейности“. 3270 Реки с кални брегове с <i>Chenopodion rubri</i> и <i>Bidention</i> р.р. – в ДПП Странджа няма налични данни или сведения местообитанието да е съобщавано за територията на ПП „Странджа“. Според Червената книга на България, Том III, Калните речни брегове с полурудерални съобщества от високи едногодишни хигрофити, към които се асоциира и това местообитание, са разпространени в България: по брега на р. Дунав и островите, и край реките Марица, Тунджа, Вит, Искър, Янтра и Огоста (Цонев, Р., 2015). 4030 Европейски сухи ерикоидни съобщества Консервационни цели: Подобряване на параметър „Бъдещи перспективи“ с контролиране на пашата и залесяването с черен бор (<i>Pinus nigra</i>) [Залесяването с иглолистни и неместни видове е забранено в границите на природния парк още със Заповедта за обявяването на защитената територия (януари, 1995 г.), а в последствие – и с разпоредбите на чл. 31 от ЗЗТ (1998 г.), а и не се толерира и в Натура 2000 зоните ... Пашата, според Заповедта на най-голямата защитена територия за целева защита на местообитанието – „Естествено находище на пирен (<i>Erica arborea</i>)“ – не е позволена, а в другите територии – практически не се осъществява. ... Според една от научните хипотези – именно липсата на традиционна, интензивна паша на дребен рогат добитък в тези територии е сред основните предпоставки за ускорените сукцесионни процеси в територии на местообитанието, които водят до бъдеща трансформация в склопени горски съобщества [!?] 5130 Съобщества на <i>Juniperus communis</i> върху варовик Консервационни цели: Подобряването на знанията за местообитанието в тази зона [?] 6110 Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от <i>Alyso-Sedion albi</i> – [!!!] – техническа грешка, Текстът с „Консервационни цели“ – липсва. 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*важни ...) Консервационни цели: Подобряване по параметър „Структура и функции“ [?] Подобряване по параметър „Бъдещи перспективи“ [?] 6220 Псевдостепа с житни и едногодишни растения от клас <i>Thero-Brachypodietea</i> Консервационни цели: Подобряване по параметър „Структура и функции“ [?] 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества [!!!] – техническа грешка, текстът с консервационните цели липсва. 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс Консервационни цели: Подобряване по параметър „Структура и функции“ [?] Подобряване по параметър „Бъдещи перспективи“ [?] 6510 Низинни сенокосни ливади [!!!] – техническа грешка, текстът с консервационните цели липсва. 7220 Извори с твърда вода с туфести формации (<i>Cratoneurion</i>)		✓ За природно местообитание 5130 не са налични достатъчно знания, за да се определят реалистични цели. Именно по тази причина е посочена цел „Подобряване на знанията...“. Това е приложимо за всички случаи, в които такава цел е посочена; ✓ Природни местообитания 6110, 62A0, 8210, 8220 са в благоприятно състояние в BG0001007. Поради тази причина не е предвидена цел за подобряване. Извършена е корекция в Документа за целите; ✓ Целите за природни местообитания 6210, 6220, 6430, 7220, 8230 са определени коректно на ниво защитена зона. По-конкретни цели следва да се определят при разработването на териториалния план, обхващащ тази защитена зона; ✓ Природни местообитания 6510, 9170 са в благоприятно състояние в черноморския биогеографски район, затова не са предвидени цели за подобрене; ✓ По отношение на природни местообитания 91M0, 91S0, 91Z0, 92A0, целта е преформулирана както следва: „Насърчаване на устойчивото управление на горите, чрез запазване на биотопните дървета и на достатъчно количество мъртва дървесина в горските екосистеми, избягване на залесяването с неместни дървесни видове и произходи и съобразяване на интензивността на дърводобива с растежния потенциал на дървостойките и предназначението на горите, както и изсичането/подмяната на горскодървесната растителност“;

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			Консервационни цели: Подобряване по параметър „Площ“ [?], „Структура и функции“ [?] и „Бъдещи перспективи“ [?] 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове [!!!] – техническа грешка, текстът с консервационните цели липсва. 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове [!!!] – техническа грешка, текстът с консервационните цели липсва. 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите <i>Sedo-Scleranthion</i> или <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i> Консервационни цели: Поддържане на добра „Степен на опазване“ [?] 9170 Дъбово-габъррови гори от типа <i>Galio-Carpinetum</i> [!!!] – техническа грешка, текстът с консервационните цели липсва. 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори Консервационни цели: Насърчаване на устойчивото управление на горите, чрез поддържане/контролиране на относителния дял [? Вероятно следва да се посочи %] на мъртвите и умиращи дървета в горските съобщества, избягване на презалясяването с неместни дървесни видове [! Тъй като такова (пре?)залесяване е забранено от режима на Природния парк, определен с неговата Заповед за обявяване и ЗЗТ, то тук, вероятно би било да се поясни насочеността към неместни произходи, не от Странджа или Южночерноморски район като фитогеографски подразделения] и спиране/ограничаване изсичането на горите [! – вероятно се има предвид конкретна горскостопанска практика, която следва да се поясни]. Насърчаване на разновъзрастни лесовъдски системи за преобразуване на краткотрайните [! – вероятно се има предвид – едновъзрастните, с преобладаващ издънков произход] съобщества в семенни. 91S0 Западнопонтйски букови гори Консервационни цели: Насърчаване на устойчивото управление на горите, чрез поддържане/контролиране на относителния дял [? Вероятно следва да се посочи %] на мъртвите и умиращи дървета в горските съобщества, избягване на презалясяването с неместни дървесни видове [! Тъй като такова (пре?)залесяване е забранено от режима на Природния парк, определен с неговата Заповед за обявяване и ЗЗТ, то тук, вероятно би било да се поясни насока на ограничаване на ползването на неместни произходи, които не са с произход от Странджа или Южночерноморски район като фитогеографски подразделения] и спиране/ограничаване изсичането на горите [! – вероятно се има предвид конкретна горскостопанска практика, която следва да се поясни]. 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа Консервационни цели: Насърчаване на устойчивото управление на горите, чрез поддържане/контролиране на относителния дял [? Вероятно следва да се посочи %] на мъртвите и умиращи дървета в горските съобщества, избягване на презалясяването с неместни дървесни видове [! Тъй като такова (пре?)залесяване е забранено от режима на Природния парк, определен с неговата Заповед за обявяване и ЗЗТ, то тук, вероятно би било да се поясни насока на ограничаване на ползването на неместни произходи, които не са с произход от Странджа или Южночерноморски район като фитогеографски подразделения] и		✓ <i>Himantoglossum jankae</i> не е включена в СДФ на защитената зона; ✓ Коментарите за Европейския вълк, риса, лалугера, мишевидния сънливец, пъстрия пор, и посочените видове прилепи не се отнасят към Документа за целите, а към докладите по защитени зони, публикувани на http://natura2000.moew.government.bg/ ; ✓ По отношение на заплахите за видовете птици – в обобщения файл са избрани най-съществените заплахи, в противен случай списъкът би станал изключително дълъг и нечетим. Същевременно, екипът е описал конкретните заплахи по зони, в т.ч. е отчетл заплахите при формулиране на целите към отделните видове птици, по защитени зони. По отношение на предложенията от Природен парк „Врачански Балкан“: виж т.3, по-горе.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			спиране/ограничаване изсичането на горите [! – вероятно се има предвид конкретна горскостопанска практика, която следва да се поясни]. 92А0 Крайречни галерии от <i>Salix alba</i> и <i>Populus alba</i> Консервационни цели: Насърчаване на устойчивото управление на горите, избягване на презалясяването с неместни дървесни видове [! Тъй като такова (пре?)залесяване е забранено от режима на Природния парк, определен с неговата Заповед за обявяване и ЗЗТ, то тук, вероятно би било да се поясни насока на ограничаване на ползването на неместни произходи, които не са с произход от Странджа или Южночерноморски район като фитогеографски подразделения] и спиране/ограничаване изсичането на горите [! – вероятно се има предвид конкретна горскостопанска практика, която следва да се поясни]. Растителни видове Не е отразено сравнително широкото и представително присъствие в Парковата територия на орхидеята змийски език (пърчовка) <i>Himantoglossum jankae</i> (с по-стари имена, отразени в Директивата 92/43 като <i>Himantoglossum caprinum</i> (<i>H.hircinum</i>)). Раздел видове (без птици) – Приложение “Species” 1352. Европейски вълк (<i>Canis lupus</i>) – в Доклада за разпространението и оценка на природозащитното състояние (ПС) на целевия вид, по Параметър 4.1. Директно преследване от човека, е посочено, че за извършените по проекта за картирането доклади са използвани данните за отстреляни вълци само за 2009 г. Тъй като част от съответните проучвания по проекта за картиране са извършвани и след 2009 г., считаме, че би било необходимо в доклада за вида да бъдат включени данните за отстрел след съответната 2009 г., на територията на всички горски и ловни стопанства, попадащи в обхвата на Защитена зона (ЗЗ) BG0001007 “Странджа“. Съответните актуализирани данни би следвало да бъдат представени и в таблицата на стр. 16, в частта по <i>Критерий 4. Бъдещи перспективи (заплахи и влияния)</i>. 1361. Евроазиатски рис (<i>Lynx lynx</i>) – в Доклада разпространение и оценка на ПС на целевия вид, по Параметър 1.1. Брой и тенденция за развитие на популацията, не е споменато по какъв метод е установено находището на вида и регистрацията му в ЗЗ BG0001007 “Странджа“. За сравнение например, с доклада за вълка, тези методи са ясно споменати там (в случая трансектен метод и метод на симулираното виене). Необходимо е към Доклада за риса да се добави дадена в текстовия файл с име “Lot4_03_L_lynx_BG0001007_specrep_annex2_1l.doc” информация за прекия метод на установяване на вида в зоната, чрез регистриране на негови следи и дири; на много места в доклада е допусната техническа грешка с двойно членуване в словосъчетанието „природозащитното състояние“ (изписано е грешно: „природозащитното състоянието“, необходимо е навсякъде да бъде коригирано на „природозащитното състояние“). 1335. Европейски лалугер (<i>Spermophilus citellus</i>) - в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, по Параметър 1.1. Брой и тенденция за развитие на популацията, не е споменато по какъв метод (трансектен или друг) е установено директното присъствие/отсъствие на вида в ЗЗ BG0001007 “Странджа“, а е споменато единствено, че са		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			картирани негови потенциални, според първоначалния метод, местообитания. При оценката на ПС на вида по съответните параметри в Доклада, то е оценено като „благоприятно“, въпреки че видът не е установен в ЗЗ (а според авторите на доклада – въпреки недостатъчността на информацията). Отсъствието на вида (поради липсата на неговото установяване чрез пряко наблюдение) в зоната е главен признак за неговото неблагоприятно ПС в нея. Налице е противоречие в целия раздел 3 (Оценка на ПС на ниво зона) от Доклада, където по всички параметри ПС на лалугера в ЗЗ е оценено като благоприятно, и втория абзац от частта „Заключение“ на същия доклад, където е споменато, че „Състоянието на Европейският лалугер в защитената зона граничи с неблагоприятно поради факта, че неговото присъствие не може да се потвърди със сигурност. А така също и състоянието на потенциалните местообитания е неблагоприятно, защото има висок тревостой, липса на коситба, обрастване с храсти и др.“. 2617. Мишевиден сънливец (<i>Myomimus roachi</i>) – в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, по Параметри 1.1., 1.2. и 2.1. е отбелязано, че „Целевият вид не е установен в границите на зоната по нито един от предложените в методиката методи за регистрация на вида.“. Никъде в Доклада не се споменава какви конкретни методи от предложените (напр. трансектен и др.), са приложени при регистрацията и картирането на вида в ЗЗ. В текста от текстовия файл с име “Lot4_08_M_roachi_BG0001007_specrep_cover.doc” е допусната техническа грешка в изписването на българското име на целевия вид – написано е „Мишевиден сънливец“. Необходимо е да се коригира на „Мишевиден сънливец“. 2635. Пъстър пор (<i>Vormela peregusna</i>) – в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, по Параметър 1.1. Общ брой на находищата в зоната, е отбелязано, че: „Пъстрият пор не е регистриран с преки методи на територията на ЗЗ „Странджа“.“. В случая не е споменато кои конкретно са тези преки методи. Също така, и за този целеви вид, по много от параметрите за определяне на ПС, описани в Доклада, състоянието му в зоната е определено като „благоприятно“, въпреки липсата на доказано пряко установяване на вида в нейните граници. 1308. Широкоух прилеп (<i>Barbastella barbastellus</i>) - в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, по точките 3.1.1. и 3.1.2. не е споменато дали в установените находища и места за струпване са установени пряко екземпляри на вида и ако да, в какъв брой (както е направено например в доклада за разпространение и оценка на ПС на пещерния дългокрил <i>Miniopterus schreibersii</i>). Не е споменато какви методи са използвани при регистрацията и картирането на вида в ЗЗ BG0001007 “Странджа“. 1323. Дългоух нощник (<i>Myotis bechsteinii</i>) - в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, по точките 3.1.1. и 3.1.2. не е споменато дали в установените находища и места за струпване са установени пряко екземпляри на вида и ако да, в какъв брой. Не е споменато какви методи са използвани при регистрацията и картирането на вида в ЗЗ. 1307. Остроух нощник (<i>Myotis blythii</i>) - в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, не е споменато какви методи са използвани при регистрацията и картирането на вида в ЗЗ “Странджа“.		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			1316. Дългопръст нощник (<i>Myotis capaccinni</i>) - в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, в точки 3.1.1. и 3.1.2. е посочен не точен, а среден брой екземпляри, установени в находищата за зимуване и размножаване. Не е споменато и какви методи са използвани при регистрацията и картирането на вида в ЗЗ. 1321. Трицветен нощник (<i>Myotis emarginatus</i>) - в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, не е споменато какви методи са използвани при регистрацията и картирането на вида в защитената зона. 1306. Средиземноморски подковонос (<i>Rhinolophus blasii</i>) - в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, не е споменато какви методи са използвани при регистрацията и картирането на вида в ЗЗ. 1305. Южен подковонос (<i>Rhinolophus euryale</i>) - в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, в точки 3.1.1. и 3.1.2. е посочен не точен, а среден брой екземпляри, установени в находищата за зимуване и размножаване. Не е споменато и какви методи са използвани при регистрацията и картирането на вида в ЗЗ. 1304. Голям подковонос (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>) - в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, на третия ред от точка 3.4.2. е допусната техническа грешка с двойно членуване в словосъчетанието „известните размножителни колонии“ (изписано е грешно: „известните размножителните колонии“, необходимо е да бъде коригирано на „известните размножителни колонии“). Не е споменато какви методи са използвани при регистрацията и картирането на вида в ЗЗ BG0001007 “Странджа“. 1303. Малък подковонос (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) - в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, не е споменато какви методи са използвани при регистрацията и картирането на вида в ЗЗ. 1302. Подковонос на Мехели (<i>Rhinolophus mehelyi</i>) - в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, не е споменато какви методи са използвани при регистрацията и картирането на вида в ЗЗ. 1324. Голям нощник (<i>Myotis myotis</i>) - в Доклада за разпространение и оценка на ПС на целевия вид, по всички изброени параметри, състоянието на вида в ЗЗ BG0001007 “Странджа“ е оценено на „благоприятно“, въпреки че в установените находища на съответния вид в границите ѝ са установени общо само 5 екземпляра (точки 3.1.1. и 3.1.2.). Не е споменато и какви методи са използвани при регистрацията и картирането на вида в защитената зона. Общо по Докладите за разпространение и оценка на ПС на гореизброените целеви видове от Приложение „Species“ към разгледания Документ за целите на Натура 2000 – за нито един от тези видове не са предложени конкретни мерки и действия, необходими за постигане на целта както за подобряване на тяхното ПС в ЗЗ BG0001007 “Странджа“, така и за поддържането им в благоприятно ПС. Раздел Птици – Приложение “Birds” Във файловете за всички видове птици, разглеждани поотделно, в таблицата с важните въздействия върху тях в ЗЗ, за ЗЗ BG0002040 “Странджа” са отбелязани единствено 4 такива въздействия, а именно:		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			- Пътища, шосета; - Урбанизирани територии, обитавани от човека; - Непрекъсната урбанизация; - Други спортове на открито и дейности за отдих. Освен гореизброените четири, съществуват редица други негативни въздействия в ЗЗ, които не са отбелязани в статиите за отделните конкретни видове към настоящия Документ (вероятно не са отчетени като значими въздействия върху видовете по време на проучването в рамките на проекта, по който е изготвен съответния Документ). Така например, при водолюбивите видове като: <i>Podiceps grisegena</i>, <i>P.nigricollis</i>, <i>Plegadis falcinellus</i>, <i>Cygnus olor</i>, <i>Anas crecca</i>, <i>A. platyrhynchos</i>, <i>Aythya nyroca</i>, <i>A. fuligula</i>, <i>Alcedo atthis</i>, <i>Tringa tetanus</i>, <i>T. ochropus</i>, <i>Sterna hirundo</i>, <i>Larus melanocephalus</i>, <i>L. canus</i>, <i>Recurvirostra avosetta</i> и др., във файловете за тях не са посочени въздействия, които до голяма степен биха въздействали неблагоприятно както върху тях самите, така и върху техните местообитания – например замърсяване на водите и влошаване на качеството на хранителната база, лов, модифициране/пресушаване на влажни зони, безпокойство от риболов и др. В конкретните статии за горските и грабливите видове птици пък, като: <i>Dendrocopos leucotos</i>, <i>D. syriacus</i>, <i>Ficedula parva</i>, <i>Erithacus rubecula</i>, <i>Turdus merula</i>, <i>Sylvia atricapilla</i>, <i>Falco vespertinus</i>, <i>F. cherrug</i>, <i>Asio flammeus</i>, не са посочени въздействия като интензивни сечи и неблагоприятни горскостопански политики, браконьерски улов, употреба на пестициди, безпокойство и др. За птиците на откритите пространства като: <i>Galerida cristata</i>, <i>Emberiza hortulana</i>, <i>E. melanocephala</i>, <i>Miliaria calandra</i> и др., в конкретните файлове за тях не са посочени въздействия като косене, рязане на трева, употреба на пестициди в земеделието, култивация и др. Същевременно, във файла конкретно за защитена зона BG0002040 “Странджа”, много от гореспоменатите въздействия върху съответните видове са отбелязани, като би било добре тези въздействия да бъдат включени и към отделните файлове за конкретни видове в ЗЗ. 3. Природен парк „Врачански Балкан“ По отношение на защитена зона за местообитанията „Врачански Балкан“ с код BG0000166 в „Списък с природните зони за всеки конкретен тип природно местообитание“ да отпаднат следните местообитания: 91СА Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори (на стр. 81 от Документа) и 9530 Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор (на стр. 88 от Документа). Мотиви: На територията на ПП „Врачански Балкан“ (ПУ) няма естествени иглолистни насаждения. Съгласно плана за управление на иглолистните култури са широко застъпени в границите на парка, в резултат на масово залесяване в миналото, извършено с бял бор и черен бор. В част от културите са провеждани отгледни мероприятия и те се намират в добро състояние. В друга част обаче, такива не са провеждани и често пъти има подрасти т естествена дървесина и храстова растителност, която „задушават“ иглолистните. Т.е. там протичат сукцесионни процеси. В последните години в културите от бял и черен бор са установени корояди, което предполага извеждане на санитарни сечи или планиране на лесозащитни мероприятия.		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
6	Сдружение за дива природа „БАЛКАНИ“, www.balkani.org Андрей Ковачев, Член на Управителния съвет (УС) За контакт:	29.07.2019 г.	Дългосрочна цел на ПУ е постепенно намаляване на площите на тези насаждения, което би било в противоречие с целите на Натура 2000 относно посочените местообитания. Това становище се отнася до резултатите на проект свързан с предлагането на МОСВ на така наречения „Документ за целите“ към мрежата НАТУРА 2000 в България. Тук ще обсъждаме целия документ като цяло, но само във връзка с определянето на специфични цели на защитените зони, които са нормативно определени и описани в Директива 92/43. Считаме, че представения за обсъждане документ не покрива изискванията на Директива 92/43. Избрания подход, като цяло не е годен, и като подход за прилагане от страна администрацията и изпълнение на задълженията по Директива 92/43. Прилагането би довело до практически пълно неприлагане на специфични изисквания на Директива 92/43, отчитайки също така стартиралите наказателни процедури в сферата на определяне на консервационните цели на защитените зони. Посочения порок се дължи, както на грешен методичен подход, така и на използването на неадекватна и ненаучна информация за прилагането му. Предложения документ не предлага на ниво защитени зони “conservation objectives” по смисъла на Директива 92/43 и води до пряко неизпълнение на 8 и 10 параграф на преамбюла, членове 4.4, 6.1, 6.2, 6.3, 8.2 във връзка с чл. 1а), 1е), 1i) на директивата (цитиран е английския текст). Мотивите за тази наша позиция са накратко следните: I. Така наречените „цели на ниво защитена зона” представляват преформулирани консервационни мерки. Липсва разграничаване на „консервационни цели на зоната” и на „консервационни мерки”, като вторите следва да са основани на първите и не следва да се смесват нито по същество, нито процедурно. II. В документа се предприема така нареченото „приоритизиране” и от определянето на така наречените „цели на ниво зона” са изключени голям брой видове и местообитания посочени в стандартните формуляри, като приоритет за опазване в зоната (това са всички, които нямат оценка D съгласно критериите на ЕТЦ). Това изключване или наречено още приоритизиране се основава на формално и под политически натиск направена оценка за благоприятен статус в биогеографския регион в последния мониторингов национален доклад. Но даже и да се основаваше на по-достоверна научна информация този подход постига единствено цялостно нарушаване на изискванията на директивата по отношение на изключените видове и местообитания в съответните зони. III. Така наречените „цели на ниво зона” изцяло не отразяват ролята на всяка една защитена зона за опазване кохерентността (пълнотата и свързаността) на мрежата НАТУРА 2000 по отношение на съответните хабитати и видове. Изцяло са пренебрегнати и критериите за оценка на конхерентността разработени от ЕТЦ и насочени пряко към обявяването на зоните – не само към определянето на пълнотата на мрежата, но впоследствие и към определянето на „консервационните цели” в процеса на обявяване. Евентуалната липса на такива анализи на кохерентността за всеки вид и местообитание, не може да е основания за неотчитането и пренебрегването на императивни изисквания на директивата – тези анализи би следвало да са налични още на етап процеса на биогеографски семинари. Плах и неуспешен опит за анализ в тази посока в „документа за целите” е единствено	Приключен	Мотодологичният подход за разработването на Документа за целите на Натура 2000 е представен в т. 2 на Документа. В т. 3 са посочени източниците на данни. За по-голяма яснота, целите за всички целеви обекти са представени систематизирано в секции 4, 5 и 7 на Документа за целите. Информацията е допълнена.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			включването в един от анализите на критерия „биокоридор” - но логично биокоридорната роля на зоните реално не е описана и анализирана за почти никой вид и местообитание поради пълна липса даже на концепция за прилагането на този критерий. Да не говорим, че липсва каквато и да е връзка на този критерий с посочените накрая така наречени „цели на ниво зона”. IV. Така наречените „цели на ниво зона” изцяло не отразяват екологичните изисквания на местообитанията и видовете. Напълно липсва отразяване и анализ на важните за опазването структурата и функциите на местообитанията от приложение 1 и на абиотичните и биотичните фактори и критериите за качество на местообитанията на за видовете от приложение 2. V. Не отчетен реалния консервационен статус на местообитанията и видовете. Оценката се основава единствено на националният доклад по чл. 17 на Директивата и съпътстващото го картиране и определяне на консервационния статус на ниво зони. Заплахите свързани с този статус и референтните ареали, площи и популации също са дефинирани само въз основа на тази „информация”. Обсъждането на пороците на докладването по чл. 17 и съпътстващия мониторинг в зоните, не е предмет на това становище, но след като тя е основа на обсъждания документ следва поне да се посочи преобладаващата невярност и погрешност на цялата цитирана информация (значителен брой системни и несистемни грешки), липсата на каквато и да е научна и адекватна методична верификация на резултатите. Абсурдите в единствено използвания информационен източник са толкова повсеместни и абсурдни, че (даваме само абсолютните абсурди): а. обявяват голословно застрашени и критично застрашени местообитания и видове по критериите на IUCN, като такива в цветущо природозащитно състояние; б. принуждават ни да опазваме видове в местообитания и видове на места, където те не биха оцеляли, понякога и минути даже; с. принуждават ни да превърнем значителни територии от страната в местообитания или местообитания на видове – площи значително надвишаващи даже площите на самите защитени зони. Тук проблемите са толкова тежки, че буквално няма научно верифицирана информация на която да се опре „документа на целите” за да не стига до пълни абсурди на всяка тъпка – ако основен информационен източник е докладването по чл. 17. При избрания подход и информационна база за създаване на „документ за целите” усилията на отделните служители на МОСВ да „оправят” отделни грешки ще са напразни – тази задача в момента е непосилна даже за дълъг период от време от голям научен съвет. VI. И във връзка с качеството на научната информация и изискването на Директивата за използване на най-добрата научна информация, остава учудващо пренебрегването в крайните резултати на необходимите научни източници (без да сме изчерпателни) за определяне на консервационния статус и заплахите, като червените книги (национална, европейска и т.н.) и плановите за действие за видове. Като заключение бихме препоръчали пълно ревизиране на подхода за изграждане на документа за целите на НАТУРА 2000 или най-малкото не прилагането в практика на		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
7	Фондация „Рила планина” и Фондация „Информация и природозащита”, Васил Петров, Председател на УС на ФРП и Влад Гицоайка, Председател на ФИП	29.07.2019 г.	обсъждания резултат от проект, доколкото той неминуемо би довел до неспазване на Директива 92/43 и оттам и до свързаните с това процедури и санкции. Всички плащания от бенефициент към изпълнител за тази задача би следвало да претърпят почти 100%-ва финансова корекция поради подаването на негоден за употреба продукт. След като се запознахме подробно с представения за обсъждане Документ за целите за Натура 2000 и приложенията към него ще си позволим в настоящето становище коментар на подготвените документи само за някои природни местообитания и защитени зони (ЗЗ), които познаваме добре. Тези коментари в голяма степен могат да се отнесат и към всички останали природни местообитания и ЗЗ. Надяваме се с това да дадем нашия експертен принос към определяне на консервационни цели за Натура 2000, които в най-голяма степен ще способстват за поддържане и възстановяване на естествените местообитания и видове в благоприятно природозащитно състояние. 1. В точка 3 <i>Данни и информация</i> от Документа за целите за Натура 2000 са изброени използваните данни за разработването на документа. Сред тях не са посочени докладите, получени в резултат на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I”. Те данните определено са използвани – площта на природните местообитания, оценките на състоянието им. Не е ясна причината, поради която това не е посочено. Отговорът на това може да се търси в извода, направен след изброяването на източниците на информация на стр. 19 от документа – „<i>Работата по определяне на целите разкри някои проблеми, произтичащи от съществуващите данни,.....</i>”. Първият от проблемите, изброени на стр. 20 е „<i>Разпространението на целевите обекти е определено до голяма степен въз основа на моделиране, като не винаги има конкретни доказателства за присъствието им в конкретните защитени зони</i>”. Смятаме, че е добре тази степен да се илюстрира и като съотношение между полигоните на дадено природно местообитание, които са определени по модел и тези верифицирани на терен. Тази информация ще бъде полезна за по-точна оценка на надеждността на данните, а от там и на определените въздействия и предписаните действия. По същия начин може да се илюстрира надеждността на данните не само за конкретно местообитание, но и за конкретна ЗЗ. Така при изготвяне на планове за управление на ЗЗ ще може да се преценяват нуждите от допълнителни проучвания. 2. В потвърждение на верността на горния извод ще разгледаме по-подробно местообитание 9560* Ендемични гори от <i>Juniperus</i> spp. Наличието на това местообитание се посочва в две ЗЗ – „Кресна-Илинденци”, BG0000366 и „Родопи-Западни”, BG0001030. Според цитираните в т. 1 доклади в ЗЗ „Родопи-Западни” има един полигон с местообитание 9560. Той е отнесен към алпийския биогеографски район и е с площ от 2,59 ха, видно и от информацията във файла hab_9560_ALP. В рамките на цитирания по-горе проект не са били подложени на оценка и картиране две защитени територии (ЗТ), които попадат в границите на ЗЗ „Родопи-Западни” – Поддържан резерват (ПР) „Изгорялото гюне” (Код в регистъра на ЗТ: 4) и Защитена местност (ЗМ) „Козница” (Код в регистъра на ЗТ: 520). И двете ЗТ са създадени с цел да се опазват местообитания на дървовидна хвойна. Същото се е случило и по отношение на още една ЗТ – ЗМ „Находище на дървовидна хвойна” (Код в	Приключен	В т. 3 на Документа за целите е допълнено, че са използвани данни и информация от проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I". За природно местообитание 94АО, препоръките към формулиране на целите на четвърто ниво за двата национални парка е променена както следва: „Опазване на горите, чрез съхраняване на биотопните дървета и на мъртвата дървесина в горските екосистеми, избягване на залесяването с неместни дървесни видове и произходи и допускане на извършването на сечи само при крайна необходимост, напр. наличие на каламитети, които не могат да бъдат контролирани по друг начин“.

Документът е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма "Околна среда 2014-2020 г.", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд, по проект BG16M1OP002-3.006-0001-C03 „Знания за Натура 2000“. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Консорциум «Комуникации за Натура 2000» и при никакви обстоятелства не може да се приема, че неговото съдържание отразява официалното становище на Европейския съюз и Управляващия орган.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			регистъра на ЗТ: 416), само, че в ЗЗ „Родопи-Средни”, BG0001031. Проблемът не е само в това, а и в това, че горният полигон всъщност няма нищо общо с местообитание 9560. Това може да го твърдим със сигурност, защото в момента изпълняваме проект, съфинансиран по програма LIFE на ЕК и едно от местообитанията, в които работим е точно 9560, в ПР „Изгорялото гюне”, в ЗЗ „Родопи-Западни”. Една от дейностите по проекта е картиране на инвазивни чужди видове в местообитанието. В тази връзка, въпросният полигон беше посетен и обследван, като оценката показва, че той не може да бъде отнесен към местообитание 9560. Тук прилагаме извадка от доклада „Картиране на разпространението на избрани дървесни и храстови инвазивни чужди видове (ИЧВ) в рамките на природно местообитание 9560* Ендемични гори от дървовидна хвойна в защитена зона (ЗЗ) „Родопи – Западни“, BG0001030 от Европейската мрежа Натура 2000: „Полигон в землището на с. Чала, община Борино <i>Полигонът е картиран и е единствен, който фигурира в доклада и картите, изготвени по Проект DIR-59318-1-2 „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I” (2011-2013) за ЗЗ Родопи-Западни. Разположен е на надморска височина около 1250 м. Това не е характерно за местообитание 9560*. Обикновено то се среща до към 600 м н.в. по склонове с ерозирали почви и множество скални разкрития, което видно от снимките не се покрива със ситуацията в коментирания полигон. Растителността не е типична за местообитание 9560*. В него няма дървовидна хвойна и едва ли някога е имало. Трудно е да се оприличи и на някои от другите местообитания с участие на <i>Juniperus spp.</i> – 5130 Съобщества на <i>Juniperus communis</i> върху варовик и 5210 Храсталаци с <i>Juniperus spp.</i>, въпреки, че първото е описано и картирано в съседство.</i> 		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			 Снимки 6 и 7: Полигонът в землището на с. Чала, община Борино, определен като местообитание 9560* (Повече снимки има в ГИС базата данни 5_Field_data 9560 snimki_poligon_Borino) <i>Площта е заета изключително от тревна растителност. В нея има няколко борови дървата и храсти от обикновена хвойна. Полигонът не е повлиян сериозно от човешка дейност. Пашата е ограничена – тревната растителност не е пашувана, липсват изпражнения от домашни животни. На практика полигонът по никакъв начин не може да се оприличи с местообитание 9560*, поради което не може да се направи оценка на състоянието му, като такова. Този полигон следва да бъде ревизиран от компетентния орган, като бъде отписан от местообитание 9560* Ендемични гори от <i>Juniperus</i> spp. Същият маже да бъде описан като друг тип (тречно) местообитание, ако при ревизията експертите установят такава принадлежност.</i> Определените влияния и заплахи (Повторно залесяване /неместни дървесни видове/; Разчистване на горите; Отстраняване на мъртви и умиращи дървета; Паша в гори/залесени площи) в т. 2.1.6 и важни въздействия (Лесовъдство, Залесяване; Изкуствено залесяване в открити земи /неместни дървесни видове/; Повторно залесяване) в т. 4.1.2 от Документ за целите на Натура 2000 (hab_9560_ALP) най-вероятно са направени въз основа на доклада по „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I”. По тях човек остава с впечатление, че става дума за горска територия, а полигонът дори не е част от горския фонд – държавен, общински или частен. Той е част от земеделските земи в община Борино. В тази връзка документът следва да бъде преосмислен изцяло. За съжаление, този случай не е изключение. Много сериозно разминаване между данните от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I” и реалното състояние терена има по отношение на местообитание 6510 Низинни сенокосни ливади в ЗЗ „Централен Балкан-буфер”, BG0001493, в което също работим по проекта, съфинансиран от програма LIFE. И тук някои от важните въздействия (Лесовъдство, Залесяване; Изкуствено залесяване в открити земи /неместни дървесни видове/; Повторно залесяване) в т. 4.1.2 от Документ за целите на Натура 2000 (hab_6510_CON) се разминават с действителността. Въздействието „Изоставяне на		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			<i>системите на паша, липса на изпасване</i>” – на практика е точно обратно в южните части на зоната. И малкото полигони, които в същност са местообитание 6510 са преизпасани. По-голямата част от полигоните дори не са това местообитание. А въздействието на „<i>Ски комплекса</i>” върху низинните сенокосни ливади няма да коментираме. Надяваме се, че става дума за комплекс за ски бягане. Според нас, този документ също трябва да бъде преосмислен. И двата случая са споделени с МОСВ и предстои представяне на нужната информация за отразяване на новите обстоятелства. В настоящето становище акцентираме на тези две местообитания и ЗЗ, защото имаме данни за тях и работим в тях, но т този проблем засяга много повече природни местообитания и ЗЗ. Затова е важно да се знае, какво е съотношението между полигоните определени на базата на модел и тези верифицирани на терен. 3. Във файла „hab_BG0000495 Документ за целите на Натура 2000”, който се отнася за Защитена зона „Рила”, площта на зоната е посочена като 77928 ха. Сборът на площите на отделните местообитания е повече от 2 пъти по-голям – 163600 ха. Същият проблем е налице и по отношение на Защитена зона „Рилски манастир” (hab_BG0000496). Площта на зоната е посочена като 25264 ха, а сборът от площите на отделните местообитания е над 34900 ха. Това може да се получи само, ако експертът/експертите съставяли документа не отчитат факта, че не всички полигони са на 100 % заети от съответното местообитание. Някои полигони са комплекс от няколко местообитания, всяко, от които има различно процентно участие. С голяма доза вероятност може да се приеме, че това се отнася за всички защитени зони и следва данните да се прегледат основно и да се преработят преди да станат официален документ. 4. Една и съща консервационна цел за местообитание 95A0 Гори от бяла и черна мура фигурира във файловете hab_BG0000494, hab_BG0000495 и hab_BG0000496 – <i>Насърчаване на устойчивото управление на горите, чрез поддържане/ контролиране на относителния дял на мъртвите и умиращи дървета измежду горските съобщества, избягване на презалесяването с неместни дървесни видове и спиране/ограничаване изсичането на горите</i>. По своята същност тази цел е добра, но.... Защитени зони с код BG0000494 и BG0000495 са съответно „Централен Балкан” и „Рила”, които се припокриват с териториите на едноименните национални паркове. В тях, по закон, е забранено залесяване с неместни видове и сечите са силно ограничени. Тук и дума не може да става за презалесяване с неместни видове и изсичане на горите. Защитена зона с код BG0000496 се припокрива с Природен парк „Рилски манастир”. Макар и Природен парк за него са в сила същите забрани по отношение на залесяването и сечите. За същото местообитание, само в ЗЗ „Централен Балкан” е предвидена цел <i>Избягване/спиране на опожаряването на горите/ противодействие на пожарите</i>. С интерес бихме се запознали с мотивите, за това изключение. Тъй като познаваме много добре и трите защитени зони, в никакъв случай не можем да приемем, че в зоните „Рила” и „Рилски манастир” тази цел не е актуална. Оставаме с впечатление, че консервационните цели не се определят конкретно за съответната ЗЗ и/или местообитание, а се ползват клишета. Ако не за всички зони, то поне за тези, които се припокриват с националните и природните паркове това не би следвало да се допуска. Тези територии имат администрации, които знаят много добре, какви		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
8	WWF България, Катерина Раковска За контакт: krakovska@wwfdcp.bg	29.07.2019 г.	консервационни цели стоят пред тях. Изпълнителят може би е счел, че консултациите с тях не са необходими. Във връзка с гореизложеното, считаме, че е необходимо подготвените документи да се прегледат основно и доработят, като се вземат предвид, коментираните пропуски и несъответствия. Оставаме на разположение за въпроси и допълнителна информация. Запознахме се с проекта на Документа за целите. Към момента изготвянето на такъв документ не е регламентиран от закона за биологичното разнообразие. Принципно такъв документ е възможен инструмент за поставяне на цели за защитените зони от мрежата, но на настоящия етап би следвало да се възприема единствено за целите на обществена дискусия какви да бъдат целите на защитените зони в България. Въпросът е изключително важен, за да може да се отговори на изискванията за Директивата и нуждите за опазване на българската природа. На настоящия етап този документ не би могъл да отговори на изискванията на чл.4.4 и 6.1. на Директивата поради редица причини. 1. Оценките за природозащитно състояние от докладване по чл.17 през 2013 са ползвани без анализ, което води до липсващи цели за ключови видове в даден зони В т.2.5. <i>Работен процес</i> на документа се казва, че „Целите за опазване ще бъдат разработени основно за целеви обекти в неблагоприятно състояние (U1/U2)“. От което следва, че за целеви обекти в благоприятно природозащитно състояние цели няма да бъдат поставяни. В това изискване има два основни проблема. Първият проблем е, че цели за опазване са нужни и за видове и местообитания, които са в благоприятно природозащитно състояние, за да може да се отговори на изискванията на разпоредбата в чл. 2, ал. 2 на директивата, а именно: „Мерките, взети в изпълнение на настоящата директива, имат за цел да запазят или възстановят благоприятното състояние на запазване на естествените местообитания и видовете диви животни и растения от интерес за Общността.“. Вторият проблем е, че има видове, които са оценени погрешно в благоприятно ПС в рамките на докладването по чл.17 през 2013 г. Процесът по разработване на обсъждания документ очевидно е приел оценките без анализ. В противен случай щеше да реагира на примери като оценката на ПС на кафява мечка: през 2013 на ниво алпийски биогеографски район е оценена в благоприятно ПС, докато в Червената Книга на Р България, 2011, видът е посочен като <i>застрашен</i>¹. Съответно няма природозащитни мерки за вида в териториите от зоните попадащи в алпийския биогеографския регион. По-фрапиращо става за зони като например „Пирин“, BG0000209, където състоянието на вида е оценено като <i>неблагоприятно незадоволително</i>, но цели за него за зона „Пирин“ не са поставени. Последствията от този подход биха били, че за видове, които се нуждаят от природозащитни цели и последващи мерки, няма да бъдат определени такива, което може да доведе до допълнително влошаване	Приключен	Мотодологичният подход за разработването на Документа за целите на Натура 2000 е представен в т. 2 на Документа. В т. 3 са посочени източниците на данни. Важно е да се отбележи, че за всички видове и природни местообитания, които не са включени в Документа за целите, целта е поддържане на природозащитното състояние. За видовете, за които няма достатъчно информация за присъствие в защитените зони, определена е цел на биогеографско ниво, която предвижда подобряване на знанията за разпространението на конкретния вид. За по-голяма яснота, тази информация е допълнена в Документа за целите. Важно е да се подчертае, че след като бъдат изготвени докладите по чл. 17 на Директива за местообитанията и чл. 12 на Директива за птиците, следва да се извърши преглед на Документа за целите, за да се прецени дали е необходимо да бъдат добавени нови видове или да се поставят цели за видове в нови защитени зони. Документът за целите следва да бъде ревизиран и на база планове за регионално управление на Натура 2000, след като те бъдат изготвени. Необходимо е да се отчете факта, че

¹ <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Urarctos.html>

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви																																																	
			на ПС на вида. Данни предоставени в рамките на процедурата в НСБР за приемане на 33 „Ниска рила“² (писмо на МЗХ до МОСВ) показват намаляване на числеността на мечката у нас: Табл. 1 Численост на кафявата мечка (Ursus arctos) за периода 2011-2016 г. <table><tr><th>Географски територии</th><th>2011</th><th>2012</th><th>2013</th><th>2014</th><th>2015</th><th>2016</th></tr><tr><td>Средна Стара планина</td><td>72</td><td>97</td><td>82</td><td>109</td><td>91</td><td>65</td></tr><tr><td>Западни Родопи</td><td>306</td><td>247</td><td>333</td><td>261</td><td>227</td><td>249</td></tr><tr><td>Рила</td><td>99</td><td>73</td><td>66</td><td>91</td><td>83</td><td>65</td></tr><tr><td>Пирин</td><td>33</td><td>31</td><td>34</td><td>48</td><td>30</td><td>22</td></tr><tr><td>Витоша, Верила, Плана</td><td>8</td><td>9</td><td>8</td><td>10</td><td>8</td><td>10</td></tr><tr><td>Общо</td><td>518</td><td>457</td><td>523</td><td>519</td><td>439</td><td>411</td></tr></table> Видно е, че посочения период от 5 години числеността на вида в България, включително в рамките на алпийския биогеографски район намалял с около 20%. Съответно оценката на природозащитното състояние от 2013 г. на вида не отговаря на ключов критерии за благоприятно състояние даден в чл. 1 и) на директивата, а именно: „въз основа на данните от динамиката на вида може да се приеме, че този вид е жизнеспособен елемент на естественото си местообитание и ще продължи да бъде такъв в дългосрочен аспект.“. Изложеният пример показва, че използваният подход да се планират мерки за видове в неблагоприятно състояние оценени като такива в рамките на докладването по чл.17 през 2013 без критичен анализ е напълно погрешен. В допълнение, липсата на цели за видове, които са реално в неблагоприятно състояние в конкретни зони ще доведе до невключване на мерки в рамката за действие за Натура 2000. 2. Последствия за прилагането на чл. 6.3. на директивата Липсата на цели за даден вид в коя да е защитена зона ще има последствия и за оценките за съвместимост до колкото чл. 6.3. изисква оценката на въздействието на планове и проекти върху дадена зона да се оценява <i>от гледна точка на целите на опазване на дадената територия</i>. 3. Не е използвана най-добрата налична научна информация Ползването на най-добрата налична научна информация е подминато като принцип. Ако отново вземем за пример целите за видове за 33 „Пирин“, ще видим, че там са предвидени цели едва за 4 вида прилепи. Напълно е подмината информация от 2014 г. – сборника „Биологична характеристика“ към проект на план за управление на НП „Пирин“ 2014 – 2023, в която се констатира влошаване качеството на местообитанията на вълк, мечка и дива коза. В списъка с видове с влошени местообитания е и глухара, но за него в целите за 33 „Пирин“ по отношение на птиците е предвидено единствено „поддържане“. 4. Сроковете за разглеждане и коментар на проекта на документ за целите на Натура 2000 са нереалистични Едномесечен срок за разглеждане на целите на 339 зони е нереалистичен. В случай, че се	Географски територии	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Средна Стара планина	72	97	82	109	91	65	Западни Родопи	306	247	333	261	227	249	Рила	99	73	66	91	83	65	Пирин	33	31	34	48	30	22	Витоша, Верила, Плана	8	9	8	10	8	10	Общо	518	457	523	519	439	411		Документът за целите отчита приоритетите, към които следва да бъдат насочени усилията в съответния период на докладване, така че да се постигне подобряване на състоянието на целевите обекти на биогеографско/национално ниво. Не е реалистично да се счита, че за 6 години е възможно да бъдат равностойно обхванати всички видове и природни местообитания във всички защитени зони.
Географски територии	2011	2012	2013	2014	2015	2016																																																
Средна Стара планина	72	97	82	109	91	65																																																
Западни Родопи	306	247	333	261	227	249																																																
Рила	99	73	66	91	83	65																																																
Пирин	33	31	34	48	30	22																																																
Витоша, Верила, Плана	8	9	8	10	8	10																																																
Общо	518	457	523	519	439	411																																																

² https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Nature/Biodiversity/NCBP/NSBR2018/BDZPRilaBufer/RILAB-NSBR_112018.zip

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			регламентира законова процедура по разработване на Документ за целите, то тя трябва да включва или поетапно разработване на целите по малки групи зони, или много по-дълъг срок за разглеждане и дискусия на документ за всички зони. Основните препоръки са: 1. Изготвяне на целите за зоните след критичен анализ на оценките за природозащитно състояние на видове и местообитания от 2013 г. в светлината на най-добрата налична научна информация за съответния вид и съответната зона. 2. Поставяне на цели към заплахите за съответния вид или тип местообитание. 3. Срокът за обсъждане на Документа за целите на Натура 2000 следва да бъде достатъчно дълъг, за да позволи адекватно време за разглеждане и изготвяне на смислени препоръки. Очакваме преработка на документа.		
9	д-р Росен Цонев, маг. биол. Чавдар Гусев и д-р Мариус Димитров - експерти в областта на флората, растителността и хабитатно разнообразие в България	29.07.2019 г.	Внасяме отрицателно становище по предложения за обществено обсъждане от МОСВ Документ за целите на Натура 2000, изготвен от Консорциум „Комуникации за Натура 2000“. Авторите на документа са го определили като ключов за управлението на мрежата, като основната му философия включва три елемента: Яснота, Указания и Гъвкавост. Считаме, че въпреки огромния му обем (много приложения, таблици и др.), този Документ не изпълнява и не отразява нито един от елементите от тази философия. Първо, той е лишен от яснота, защото не предоставя ясни, точни и недвусмислени указания за целите на защитените зони, а при условие че ги няма първите два елемента, няма как и да притежава и гъвкавост. Някои от главните предпоставки за неизпълнение на неговото предназначение са обективни. В периода 2013-2019 г., между двете докладвания по чл. 17 и чл. 12 на Директивата за хабитатите, от МОСВ не беше осъществен предвидения мониторинг на състоянието на видовете и местообитанията в зоните, като това доведе до липсата на актуална информация за тенденциите в природозащитното им състояние, актуални заплахи и проблеми и др. за обектите на опазване в защитените зони. При липсата на актуална научна информация, Документът за целите се опитва да прави неуспешна компилация от резултатите от проект „Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, с актуалност 2012-2013 г., от стандартните формуляри (СДФ) за защитените зони и от „Червената книга на Република България“ („Червената книга“), томове 1, 2 и 3, Използването на данните от „Червената книга“ се представя като единствения „нов“ елемент в аналитичната част. Тук веднага възниква един много съществен въпрос относно актуалността на информацията от Червената книга. Тя е само технически реализирана като книжно тяло - отпечатана през 2015 г., но в нея изрично е подчертано, че работата е завършена през 2012 г., като електронната ѝ версия е налична on-line още през 2011 г., т.е. едновременно с началото на работата по проект „Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове – фаза I“. Защо при изпълнението на този проект или при първото докладване по чл. 17 на Директивата за хабитатите, тази научна информация не е използвана, след като съвместни издатели са БАН и МОСВ, е въпрос, отговорът на който би следвало да бъде известен и на Възложителя – МОСВ и на един от изпълнителите - Дикон Груп, които	Приключен	В т. 4.1.2. са представени важните въздействия (с високо въздействие - Н) за BG0000573, така както са записани в СДФ. Те не са специфицирани по целеви обекти. С цел избягване на объркването, тази секция е изключена от документите по целеви обекти. За природно местообитание 91I0, заложените цели се отнасят не само за съществуващите въздействия, но и за бъдещи заплахи. В този смисъл, целите имат и превантивен характер. За всички видове и природни местообитания, които не са включени в Документа за целите, целта е поддържане на природозащитното състояние. Поради тази причина в Документа за целите не са разгледани поотделно посочените природни местообитания: ✓ 40B0 - в благоприятно състояние в алпийския биогеографски район; ✓ 7210 - в благоприятно състояние в континенталния биогеографски район. За природно местообитание 8210 са поставени цели за черноморския и за континенталния биогеографски райони.

Документът е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма "Околна среда 2014-2020 г.", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд, по проект BG16M1OP002-3.006-0001-C03 „Знания за Натура 2000“. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Консорциум «Комуникации за Натура 2000» и при никакви обстоятелства не може да се приема, че неговото съдържание отразява официалното становище на Европейския съюз и Управляващия орган.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			бяха отговорни и за двете дейности. Странно звучат в Документа за целите твърденията, че имало смущаващи разлики в данните и оценките за целевите обекти в докладите по проекта за картиране, както и докладите представени по чл. 17 и чл. 12. Изпълнителят и възложителят са едни и същи, а не е „ясно“ как са възникнали проблемните различия, изтъквани като недостатъци на наличната информация. МОСВ до момента не е дало публичност на информацията за процеса на възлагане и изпълнение на договора, сключен с консорциум „Натура България“ за изготвяне на Националния доклад и попълване на формите за докладване по чл. 17 от Директива 92/43/ЕИО. Експертната коректност и институционалната отговорност задължават в този случай да бъдат представени подходите за извършване на оценките за природозащитното състояние на ниво биогеографски региони и национално ниво, за да могат тези оценки да бъдат прилагани за определяне на целите на Натура 2000. Допълнително, характеристиките на местообитанията в „Червената книга“ и сравнението им със съответстващи такива от Приложение 1 на ЗБР, са използвани механично и за съжаление непрофесионално т.е. несъобразено със спецификите им по отношение на екологичните и флористичните особености на природните местообитания. Например, в представените приложения, за природно местообитание 40A0 Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества, в рубрика 1.13 Отговорност на България, е предоставена без критичен анализ и за Континенталния и за Черноморския биогеографски региони една и съща информация, заимствана от „Червената книга“, вкл. и за видовете с консервационна значимост, които се срещат в състава му. Освен, че тази информация само увеличава изкуствено обема на работата и прави документа практически невъзможен за формулиране на ясни и изчистени задачи и цели, тя е и некоректна. Създава се заблуждаваща теза, че например в Черноморския регион, в състава на местообитанието се опазват консервационно значими видове, като <i>Astragalus wilmotianus</i>, <i>Daphne cneorum</i>, които се срещат само в Западна България и то в планините. Авторите на Документа са отчели някои от проблемите, произтичащи от проект „Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, предходното докладване по чл. 17 на Директивата за хабитатите и наличните СДФ. Такива са например проблема свързан с калкулиране на площи само в резултат от моделирането на природни местообитания и местообитания на видове, разминаване между сумарните площи в зоните и отчетените на ниво биогеографски регион, липсата на доклади за някои от местообитанията. Такъв пример е природно местообитание 3130 Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от <i>Littorelletea uniflorae</i> и/или <i>Isoeto-Nanojuncetea</i>, за което има драстично разминаване в интерпретацията на характеристиките му според „Червена книга на Република България“, том 3, „Червения списък на природните местообитания в Европа“ (вж. Janssen et al. 2016) и СДФ от една страна, и картирането му и докладването според чл. 17 от друга страна. Така се е стигнало до сериозно несъответствие между определянето му в документа за целите, като целево за опазване в 17 защитени зони, а в приложенията към същия документ са посочени само три защитени зони и то в Алпийския биогеографски регион. За проблема с това местообитание, както и за много други забелязани проблеми, произтичащи от липсата на реален научен контрол и валидация на резултатите от		За природно местообитание 8330 не са заложени цели, поради недостатъчно информация. Целите ще бъдат определени след приключване на проучванията по проект "Натура 2000 в Черно море“, който се изпълнява в момента от Дирекция НСЗП.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			реализацията на проект „Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове – фаза I“ ние сигнализирахме още през 2013 г. МОСВ и Европейската Комисия. Въпреки това голяма част от тези проблеми се повтарят и в Документа за целите. Такива са например неустановяването на природни местообитания поради погрешна интерпретация на техните характеристики или установяване на нови местообитания пак поради същите причини, като например горски култури, които са определени като целеви местообитания от НАТУРА 2000. И тук възниква основателният въпрос, при условие, че и Възложителят МОСВ, и ключов Изпълнител, като компанията Дикон Груп, са отговорни за създаването и приемането на тези продукти, защо не са отстранили и отразили навреме тези проблеми? Още повече, че имаше и избран изпълнител за валидиране на резултатите от проекта, чиито заключения също бяха позитивни. В момента се изразходва една значителна сума обществени средства за да бъдат констатирани проблеми известни на компетентните в областта на опазването на биологичното разнообразие поне от 6 години. Самокритичността е полезна, когато се прилага своевременно и без сериозно разходване на обществени финансови средства. Заплахите за природните местообитания, които са ключови за отразяване и постигане на целите на управлението, също са определени неадекватно. Например, не става ясно как са изведени заплахите при рубриката 4.1.2 Важни въздействия. Така например за природно местообитание 9110 Евросибирски степни гори с <i>Quercus spp.</i> за Черноморския биогеографски регион, като такива са посочени Генериране от ветрова енергия, Професионален пасивен риболов, Улов в пелагични тралове, които нямат нищо общо с проблемите и целите на опазване конкретно на това местообитание. В такива гори нито са поставяни ветроенергийни съоръжение, нито е извършван какъвто и да е риболов. Навсякъде за местообитанията са повторени целите на зоните, което не само че е ненужно и създава огромен излишък от ненужна информация, но и не е вярно по отношение на конкретния обект. Примерът пак е с природно местообитание 9110 Евросибирски степни гори с <i>Quercus spp.</i> за Черноморския биогеографски регион, където нито една от изброените цели на ниво зона: Ограничаване на промените в хидроложките условия, в резултат човешката дейност; Ограничаване на въздействието от ветрогенераторите; Ограничаване на въздействието в резултат от пашата и Спиране на продължаващата урбанизация за ограничаване разрушаването на местообитанията, имат нещо общо с конкретното природно местообитание. Също така за водни местообитания се повтаря заплахата Опожаряване и много други, които вече бяха коментирани по отношение на проекта за картиране. Отново се създава впечатлението, че огромен обем информация е повтарян многократно, но в резултат на това не се е достигнало до подобряване на качеството на документа, а обратното – „потъване“ на същественото в това „море“ от излишна информация. Всъщност, логиката показва, че за да се определят цели на ниво зона е необходимо първо да има актуално картиране и проучване на зоната или поне адекватен мониторинг и едва след изясняване на реалната численост и разпространение в зоните поне за половината видове и местообитания да се определят цели. Ако от МОСВ беше организирано провеждането на изисквания от Директивата за хабитатите мониторинг в изминалия 6 годишен период,		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			можеше да се очертаят тенденциите в природозащитното състояние и състоянието на видовете, което би могло да бъде в основата на определянето на целите на опазването и възстановяването им, последното ако се налага. При сегашната ситуация, целите са много общи и повечето от тях преповтарят изисквания на Директивата и документите към нея, както и вече формулираните такива според стандартните формуляри на зоните. Такива прекалено общо звучащи цели са например: Подобряване по параметър "Площ"; Подобряване по параметър "Структура и функции"; Подобряване по параметър "Бъдещи перспективи"; Спиране/ограничаване на промените в хидроложките условия, в резултат от човешката дейност; Спиране добива на инертни материали и извличането на пясък/чакъл; Насърчаване на устойчивото управление на горите и ограничаване на неустойчивите управленски практики (в това число презалесяването с неместни дървесни видове и изсичането); Подобряване на качеството на данните за местообитанието в тази зона и мн. др. Документите в приложенията изобилстват от повтарянето на едни и същи технически грешки, като „неустойчивите“, което показва безкритично и вероятно механично копиране с цел достигане на текстови обем на една и съща информация за голяма част от местообитанията и видовете. В тези документи има текстови конструкции, които са стилово неиздържани и с фактически грешки. Не става ясно защо пет природни местообитания от Приложение 1 на ЗБР не са включени в целите на опазване на мрежата НАТУРА 2000. Такива са 40B0 Родопски съобщества на <i>Potentilla fruticosa</i>, 4080 Субарктични храсталаци от <i>Salix</i> spp., 7210 Карбонатни мочурища с <i>Cladium mariscus</i> и видове от съюза <i>Caricion davallianae</i>, 8210 Сипеи върху варовити терени и калциеви шисти във високите планини и 8330 Подводни или частично подводни морски пещери. Трябва да се има предвид, че едното (7210) от тези местообитания е критично застрашено от изчезване на национално ниво, за другото (40B0), България носи 100% отговорност за опазването му на Европейско ниво и т.н. Същото се отнася и за три целеви вида висши растения – <i>Centaurea immanuelis-loewii</i>, <i>Centaurea jankae</i> и <i>Viola delphinantha</i>. Изготвилите документа трябва да отговорят дали пропускането на тези местообитания и видове е целенасочено и са налице основания за това или е резултат от техническа или друга организационна грешка. Според изготвилите документа за целите на Натура 2000, той обяснява целите по отношение на 339-те зони от мрежата Натура 2000 и използваната система за определяне на тези природозащитни цели. Пак според тях, той залага рамката на заповедите за определяне на защитените зони и дава насоки за разработването на планове за управлението им. Но в предвид на общо формулираните цели и липсата на актуална информация за състоянието на целевите обекти в зоните, Документът не може да послужи за нито една от формулираните задачи. Реално в него няма критичен анализ на досега извършената работа, няма числености на популацията на видове, на площи на местообитания и промени в тях и много други. Липсата на ясно концепция в какъв вид, формат и на какво основание той може да се въведе в реално действащата нормативна база и съответно да се ползва отговорно от съответните институции в страната е друг изключително сериозен проблем. По същество това не е иновативен документ и при липсата на достатъчно достоверна и актуална информация за случващото се в защитените зони от мрежата НАТУРА 2000,		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
1 0 А	Асоциация на паркове в България, Тома Белев, Председател на УС За контакт: apb@parks.bg	29.07.2019 г.	неговата поява и изработване е концептуално неправилна, е ненавременна и представлява само разхищение на обществен и финансов ресурс. В заключение считаме, че Документът трябва да бъде концептуално ревизиран и върнат за основна преработка, да претърпи сериозна научна и стилова редакция и да включва само цели за цялата Натура 2000 или максимум на ниво биогеографски региони, като за всеки вид и хабитат да има оценка на достоверността на данните и тяхната пълнота с препоръки за отстраняване на констатираните противоречиви тези, фактологични и технически грешки и несъответствия. На интернет страницата на МОСВ е публикуван проект на Документът за целите на Натура 2000, разработен в рамките на проект BG16M1OP002-3.006-0001-C02 „Знания за Натура 2000“, изпълняван от Дирекция „Национална служба за защита на природата“, финансиран от ОП „Околна среда 2014-2020“. Документът за целите на Натура 2000 е ключов за управлението на мрежата. Документът определя целите на трите нива (биогеографско/национално, ниво мрежа Натура 2000 и зоново), чрез постигането на които България ще изпълни своите ангажменти в областта на Натура 2000, като държава членка на ЕС. Той дава насоки за разработването на Националната Приоритетна Рамка за Действие за Натура 2000 (НПРД) и регионалните планове за управление на Натура 2000. Доколкото този документ е изключително важен за живота и икономическата активност на гражданите във всички защитени зони от Натура 2000 бихме предложили да бъде подложен на активно обществено обсъждане във всички общини, в които има територии от мрежата Натура 2000. Ще посочим като пример, че в регион Валония (Белгия) обсъждането на целите на Натура 2000 само на национално ниво е продължило 4 години – между 10.12.2012 и 1.12.2016 година, като са проведени обсъждания във всички 218 общини на три пъти в този период. Настоящото ни предложение е инспирирано от разбирането на авторите на Документа за неговото ключово значение за управлението на мрежата Натура 2000. В тази връзка, ние се позоваваме на водещите принципи, формулирани от самите автори на Документа, като например: Принцип 5: Общите цели трябва да бъдат постигнати, чрез залагане на реалистични конкретни цели и съответните мерки за постигането им, които трябва да бъдат определяни с участието на всички засегнати заинтересовани страни. Принцип 6: Собственикът/ползвателят е най-добрия стопанин на територията и той следва да играе главна роля в постигане целите на територията. Принцип 7: Защитата на околната среда е обща задача за правителствата, гражданското общество и икономическите оператори, осъществявана чрез сътрудничество между тях. Принцип 8: Информираността и убедеността на цялото общество за ползите от Натура 2000 е основен фактор за постигане на съвместяване между природа и икономическото развитие. Като крайна дата за получаване на становища по проекта на Документа за целите на Натура 2000 е 26 юли 2019 г. Така определения период за изразяване на мнения е крайно ограничен и недостатъчен за цялостно запознаване с визията и философията на Документа от всички	Приключен	Документът за целите на Натура 2000 е разработен на базата на Четиристепенния подход за определяне на целите на Натура 2000, който е широко обсъждан в работни групи и на кръгли маси. Документът за целите ще бъде представен и обсъждан в рамките на Първата национална кампания, която ще се проведе в 28 областни града в България, като е планирано и едно национално събитие. Срокът за обществено обсъждане на Документа е съпоставим със срока на предоставяне на обществен достъп на всички национални и стратегически документи в България.

Документът е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма "Околна среда 2014-2020 г.", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд, по проект BG16M1OP002-3.006-0001-C03 „Знания за Натура 2000“. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Консорциум «Комуникации за Натура 2000» и при никакви обстоятелства не може да се приема, че неговото съдържание отразява официалното становище на Европейския съюз и Управляващия орган.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			реално и потенциално заинтересовани и засегнати страни. Подкрепяме мнението, че този документ следва да достигне до всеки собственик на имот в Натура 2000 и всяко заинтересовано лице. Както се посочва в самия Документ, той залага рамката на заповедите за определяне на защитените зони и дава насоки за разработването на планове за управлението им. Едновременно с това Документът може да бъде полезен при вземането на решения за издаване на определени разрешения за извършване на дейности на територията на конкретна защитена зона. Също така искаме да посочим, че доколкото когато Документът определя целите на ниво защитена зона, то същият може да се счита, че може да попадне в обхвата на термина „планове и програми“, съгласно член 3, параграфи 2 и 4 от Директива 2001/42/ЕО и като такъв да подлежи на екологична оценка. (Решение на Съда на ЕС от 12 юни 2019 г. по дело C-321/18). С тези си функции, Документът за целите попада в обхвата на тълкуването на Съда на ЕС, че понятието „планове и програми“ се отнася до всеки акт, който, като определя правила и процедури, установява съществена съвкупност от критерии и подобни правила за разрешаването и прилагането на един или повече проекти, които могат да имат значително отражение върху околната среда (решения от 27 октомври 2016 г., D’Oultremonti др., C290/15, EU:C:2016:816, т. 49, “Verdi Ambiente e Societa (VAS) – Aps Onlus” и др., C 305/18, EU:C:2019:384, т. 50). Желаем да отбележим, че Документът за целите е от 233 страници с три приложения, съдържащи общо 965 файла, с което обемът на предоставената за обсъждане и консултации документация надхвърля повече от 6000 страници и е извън човешките възможности да прочете, осмисли и формулира конструктивни и адекватни предложения в рамките на един месец. В тази връзка, предлагаме: 1. МОСВ да извърши преценка за необходимостта от екологична оценка на Документа за целите на Натура 2000 по реда на чл.85 на ЗООС. 2. Да се извършат обществени обсъждания на Документа за целите на Натура 2000 във всички общини, в които има територии от НЕМ Натура 2000. 3. Да се удължи срокът за провеждане на обществени консултации.		
10Б	ДОПЪЛНЕНИЕ Асоциация на паркове в България, Тома Белев, Председател на УС За контакт: apb@parks.bg	05.08.2019 г.	В допълнение на нашето становище относно процедурата, с която се правят обществени консултации, правим настоящите коментари относно някои съществени проблеми, които установихме при запознаването ни само с част от представените няколко хиляди страници: 1. Представеният документ за обсъждане е непълен, като от него липсва Приложение 4, към Документа за целите е представена база данни в Microsoft Access, което изключително затруднява процеса на разглеждането му, доколкото трябва да се работи с почти 1000 текстови файла с големина над 6000 страници. 2. Не всички от принципите, върху които е изграден документа имат връзка с неговата задача – например принципи 4, 6, 7 и 8. Някои от тях не просто не са във връзка с темата, но и нарушават някои конституционни принципи, като правото на собственост,	Приключен	✓ Цялата информация, включена в базата данни е налична в приложенията към Документа за целите, предоставени в .pdf формат; ✓ Доколкото целите по целеви обекти се определят на база състоянието им на биогеографско/национално ниво, то Документът следва да бъде прегледан и актуализиран след края на всеки програмен период,

Документът е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма "Околна среда 2014-2020 г.", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд, по проект BG16M1OP002-3.006-0001-C03 „Знания за Натура 2000“. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Консорциум «Комуникации за Натура 2000» и при никакви обстоятелства не може да се приема, че неговото съдържание отразява официалното становище на Европейския съюз и Управляващия орган.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			като принцип 6 – Собственикът/ползвателя не е най-добрият стопанин на собствеността си, а е единственият стопанин в демократични държави, спазващи човешките права и уважаващи правото на собственост. 3. Отново искаме да подчертаем ключовата роля на информираността на гражданите (принцип 8), но не като някаква мярка за постигане на имагинерно съвместяване между природа и икономическо развитие, а като важна мярка за постигане на целите на мрежата Натура 2000. 4. Документът за целите не работи за изпълнение на действащата нормативна рамка, а е адресиран към някакво бъдещо законодателство, което поставя под съмнение реалността на поставените в него задачи, като например, че ще даде указания за изготвянето на планове за регионално управление на Натура 2000, каквито към настоящия момент не съществуват. 5. Избраният срок на действие на този документ – 6 години, го прави ненужен и поставя под въпрос смисълът на разходите по него. Няма как целите на национално и на биогеографско ниво да се подменят на 6 години, това може да се извършва само по отношение целите на ниво на зона и то само при активни мерки от страна на собственици и държава. Тук може да цитираме и посоченото в документа Ръководство на ЕК „Управление на защитените зони по „Натура 2000“ Разпоредби на чл. 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията (2019/С 33/01)“. <i>„Важно е да се прави ясна разлика между цели и мерки. Може например да се очаква целите на опазването да бъдат принципно устойчиви във времето – в повечето случаи те трябва да бъдат дългосрочни. Същевременно е вероятно мерките за опазване, необходими за постигането на тези цели, да се променят – включително в отговор на променящите се заплахи за зоните, както и в резултат на евентуалните положителни последици от вече предприетите мерки за опазване.“</i> 6. Визията как указанията към НПРД и планове за управление „се дават чрез посочване дали целта се отнася само за поддържане на съществуващото положение или за неговото подобряване“ показва объркване между цели на управление и мерки. 7. Задачата, че Документът за целите трябва да дава отговор и на „въпроса, свързан с ефикасността на прилагане на мерките – изпълнението на такъв тип мерки в кои зони ще доведе до постигането на бърз и траен резултат, с най-малко времеви и финансови ресурси“, е неизпълнена и неизпълняема. Тук отново виждаме объркване между цели и мерки. В документа липсват мерки и няма как те да бъдат оценени и приоритизирани. 8. Избраният четиристепенен подход не е разработен изцяло в документа, доколкото липсват цели на развитото четвърто ниво. В този смисъл, без да се дискутира изобщо дали е възможно да се поставят цели на локално ниво или на това ниво е подходящо да се използват само мерки, изпълняващи целите от трето ниво, считаме за подходящо да се премахне от документа. Това ни предложение се подкрепя и от самия документ, който призовава, че става дума не за цели, а за мерки – „На базата на анализ на съществуващото състояние, в сравнение с желаната степен на опазване на целевия		съответно след всяко докладване по чл. 17 на Директива за местообитанията и чл. 12 на Директивата за птиците. Освен това, след като териториалните планове за управление на Натура 2000 се изготвят, вероятно е да възникне необходимост за актуализация на Документа. Това не означава, че всички цели задължително ще бъдат изменени, а по-скоро съобразени, с най-новата налична информация; ✓ Доколкото Документът за целите предвижда конкретни цели за онези видове и природни местообитания, за онези конкретни защитени зони, където прилагането на мерки би дало най-бързи резултати по отношение на целите на биогеографско/ национално ниво, то залагането на мерки за постигане на посочените цели е най-ефективно и най-ефикасно; ✓ Четиристепенният подход за определяне на целите на Натура 2000 предвижда целите на първите три нива да се разработват в Документа за целите, а целите на четвърто ниво – в териториалните планове за управление на екологичната мрежа; ✓ За всички целеви обекти, за които не са разработени детайлни документи, целта е „Поддържане на състоянието“. За част от целевите видове, за които няма достатъчно информация за присъствие в защитените зони, целта е подобряване на знанието. За по-голяма яснота, тази информация е допълнена в Документа за целите; ✓ Двете докладвания по природозащитните директиви за

Документът е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма "Околна среда 2014-2020 г.", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд, по проект BG16M1OP002-3.006-0001-C03 „Знания за Натура 2000“. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Консорциум «Комуникации за Натура 2000» и при никакви обстоятелства не може да се приема, че неговото съдържание отразява официалното становище на Европейския съюз и Управляващия орган.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			обект по конкретната територия, могат да се предложат и необходимите консервационни мерки към отделните му находища.“ 9. Методиката на документа се основава на допускания, които не отговарят на истината. Например допускането, че „наличните данни дават представа за актуалната ситуация“ няма как да е достоверно след като в източниците на данни липсват такива, получени след 2012 г. 10. Друго допускане на методиката „Целите за опазване ще бъдат разработени основно за целеви обекти в неблагоприятно състояние (U1/U2)“ не отговаря на цитираното ръководство на ЕК „Управление на защитените зони по „Натура 2000“ Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията (2019/С 33/01)“ – <i>„По принцип следва да бъдат определени цели на опазването за всяка зона и за всички типове местообитания и видове със значително наличие в съответната зона. Те следва да се основават на екологичните изисквания на местообитанията и видовете, срещани се в зоната, и следва да определят желаният им природозащитен статус в зоната. Те следва да бъдат установени с оглед на оценката на опазването на всеки тип местообитание и вид, отбелязана в стандартния формуляр за данни.“</i> 11. Друг основен принцип на документа, че „В Документа за целите ще бъдат включени само зони от мрежата Натура 2000, в които съответния целеви обект е потвърден. Изключение ще се прави за зоните – биокоридор;“ е недопустим, защото не само не отговаря на целите и разпоредбата на Директива 92/43/ЕИО, но и използва неясен термин „потвърден“ – потвърден от кой, при какви условия и на основата на какво научно изследване. 12. Ние сме съгласни с твърдението, че целите трябва да се основават на „надеждни данни и информация“, но използваните документи по чл. 17 на Директива за местообитанията и чл. 12 на Директива за птиците и в Стандартните формуляри за данни, не са такива. Докладите по чл. 17 на Директива за местообитанията и чл. 12 на Директива за птиците са с неясно авторство и не са научно разглеждани и валидирани, като данните в тях огромен брой случаи противоречат на данните в Червената книга на Р. България, разработена от БАН в същия времеви период. Що се отнася до Стандартните формуляри за данни, те са всичко друго, но не и достоверен документ, доколкото станахме свидетели на тяхната промяна, докато изготвяхме настоящото ни становище и установихме, че някой ги променя, без да има изисканата от ЗБР наредба за това. 13. Считаме, че информацията, която е използвана за формулиране на целите не попада в категорията най-добра налична информация, доколкото пропуска информации от редица изследователски и проектни действия, включително финансирани от МОСВ, ПУДООС или ОПОС, като планове за действия за видове, планове за управление на защитени зони или територии, картирания, извършвани от други ведомства, например като картирането на дюните, изпълнено от АГКК или горскостопанските планове, обобщаващи публикации за отделни целеви обекти или отделни защитени зони и т.н. В същото време са използвани данни, които не са минали научна верификация, вкл. Доклад за България по чл. 17 на Директивата за местообитанията, за периода 2007-		периода 2007-2012 г., както и докладите по проект „Картиране и определяне на ...“ са изготвени от екипи от учени, експерти с голям брой научни публикации и доказана експертиза в страната и чужбина. Твърдението на обратното е несъстоятелно; ✓ Актуализацията на СДФ не е предмет на настоящата обществена поръчка. Това предстои да бъде извършено по проект „Анализи и проучвания на видове и природни местообитания, предмет на докладване по чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птиците“, изпълняван от ИАОС.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			2012 г., Доклад за България по чл. 12 на Директивата за птиците, за периода 2007-2012 г. и проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природните местообитания и видове – фаза I“. 14. Уточнението как за всички площи в документа са използвани данни от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природните местообитания и видове – фаза I“ е смущаващо, доколкото проекта не отразява данните към 2007 г., а към един много по-късен период и това нарушава разпоредбата на Директивата и на Ръководството за определяне на БПС, а именно, че периодът, за който трябва да са данни като FRA и FRR, трябва да е датата на влизане на Директивата в сила за съответната държава, за България – 1.01.2007 г. 15. В смисъла на горната точка сме съгласни с изводите от самия документ, че данните, които се използват за разпространението на целевите обекти е определено до голяма степен въз основа на моделиране, което има един съществен момент – не е верифицирана неговата достоверност на терен. И за това се получава, че голям брой видове, привързани към водна среда са отчетени като разпространени в засушливи или сухи местообитания. 16. Липсва яснота как са приоритизирани целевите обекти в приложение 3 и защо са пропуснати видове или местообитания. 17. Липсва критичен преглед на информацията от СДФ и актуализация на заплахите и въздействията върху целевите обекти, което позволява да се адресират несъществуващи или стари заплахи или въздействия и да се пропускат съществени такива. 18. Не всяка заплаха или въздействие са адресирани с цел, например за зараждащите се дюни в 33 Плаж Шкорпиловци единствената цел е подобряване на информацията за тях, което нито адресира заплахите, установени в СДФ, нито адресира съвременните заплахи. Като друг пример можем да посочим установеното въздействие на улов с пелагични тралове върху местообитание 2180 – Облесени дюни в зона BG0000100 Ропотамо. 19. Според нас има методичен проблем и неразбиране при съобразяване на документа с определените Благоприятни референтни диапазони FRA сумата им за всички дюнни хабитати е 10 200 кв.км, което е напълно нереалистично. 20. Съществува методичен проблем при съобразяване на целите с невярно определените Благоприятни референтни площи – данни, събирани в периода 2011-2013 г., няма как да бъдат копирани и използвани лесно при необходимост този показател да показва разпространение към 2007 г. Подобен проблем освен с FRR наблюдавахме и с FRP при видовете. 21. В предложените документи има съществен проблем с определяне на минималната и максималната численост на популациите на видове в защитените зони. Размер на популация от един индивид не е научно достоверна. 22. Съществува проблем при прехвърлянето на данни от една база в друга, например данните за площта на хабитат 2180 в зона BG0000100 веднъж е посочена 0.33 ха във		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			файла за местообитанието, а в файла за зоната – 3,28 ха. Още повече, че този хабитат е картиран в територия, която не попада в зоната в нейните граници според КАИС - Агенция по геодезия, картография и кадастър. За някои числа изобщо не става ясно как са попаднали в Документа за целите, например местообитания 2110 в зона BG0000154 е посочено, че е 80,14 ха, в докладите от „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природните местообитания и видове – фаза I“ е посочено, че е 36,02 ха, а в СДФ формуляра е било 72,23 ха. Друг подобен пример е същото местообитание в зона BG0001001, където трите числа са 23,07 ха, 29,21 ха и 27,59 ха. 23. Данните в точка 3.1.3. Покритие от мрежата Натура 2000 в кв.км (стандартни формуляри) не отговарят на стандартните формуляри, може би, защото същите се променят даже в момента на обсъждане на Документа за целите, неясно с каква цел и какво качество на данните, които са вписани в тях. 24. Въпреки включването на 12 уважавани български експерта, е напълно разбираемо, че тяхната квалификация не може да покрие целия спектър на видове и местообитания, което е довело до проблемни резултати. Всичко гореизложено ни води до тава, че в този си вид документът не може да се използва. Избраният работен процес включва: • Разработване на методическа рамка; • Разработване на база данни, в които целите да бъдат описани; • Разработване на първи вариант на целите; • Цикли от експертни консултации; • Разработване на Документа; • Експертни срещи и публични консултации. Според нас той няма да доведе до много полезен резултат доколкото страда от съществени проблеми, час от които посочихме, но като най-важни виждаме противоречиви и неверифицирани научни данни, огромен процент данни от непотвърдени модели, неясни граници при защитените зони за хабитатите, откъсване на процеса от заинтересованите страни – собственици, стопани, научни работници и екологични организации. В този смисъл предлагаме да се промени процеса при изработване на документа като се извърши: 1. Определяне на точните граници на зоните за хабитатите. 2. Събиране на всички съществуващи данни за разпространението на видове и местообитания и компилирането им в една обща база данни. 3. Подлагане на общата база данни на научна верификация от БАН или друга организация с постоянен научен състав. 4. Обсъждане на получения резултат от всички заинтересовани страни. 5. Постигане на съгласие поне по пет ключови показателя за всеки вид или местообитание – FRA, FRR/FRP, консервационен статус, покритие на ниво зони, достатъчност на мрежата. 6. Преглед, актуализация и допълване на заплахите и въздействията по зони в рамките на		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			широк консултативен процес. 7. Разработване на първи вариант на целите на ниво зони. Процедура по ЗООС за необходимостта от екологична оценка. 8. Цикли от консултации на ниво вид/местообитание (научни консултации) и на ниво зона (на място в общините, попадащи в зоните). 9. Разработване на финална версия на целите на ниво зона. 10. Разработване на начална версия на целите на биогеографско и национално ниво. 11. Цикли от консултации на ниво вид/местообитание (научни консултации) и на обществени обсъждания на ниво зони (на място за общините, попадащи в зоните). 12. Разработване на финална версия на целите на биогеографско и национално ниво. Надяваме се, че нашето становище ще е полезно за Вашата работа.		
1 1	Национално ловно рибарско сдружение „Съюз на ловците и риболовците в България“, Васил Василев, Председател на УС За контакт: Тел: 02/9321999 office@slrb.org	29.07.2019 г.	Посочените данни в Документ за целите на Натура 2000, определят лова (с код на въздействие F 03.01) като важно въздействие (степен Н) за всички видове от раздел Птици, раздел Местообитания и раздел Видове, без да е направено разграничение/съобразяване с това дали даден вид е животински или растителен, както и дали даден вид е обект на лов по смисъла на Закона за лова и опазване на дивеча (ЗЛОД), или не попада в тази категория. Предвид определението за дейността лов в чл. 43(2) на ЗЛОД – „Ловуването е убиване, улавяне, преследване и нараняване на ДИВЕЧ, както и вземане, пренасяне, укриване, съхраняване, обработване, превозване на намерен, ранен и убит дивеч или на разпознаваеми части от него, събиране и вземане на яйца от птици – обект на лов“, където ясно е определено, че тази дейност се прилага единствено и само по отношение на ДИВЕЧА – бозайници и птици, обект на лов, настояваме и предлагаме: 1. Понятието „лов“ (код F 03.01), като важно въздействие, да отпадне от Документ за Натура 2000 за всички видове от раздел Птици, от раздел Видове и раздел Местообитания; 2. Понятието „браконьерски улов“ да бъде изменено с понятието „незаконно убиване и улавяне“, с цел да се избегне всяко отъждествяване на законно определената дейност лов с незаконните такива; 3. Въздействието с код F06 „Лов, риболов и събиране, неупоменати по-горе“ да бъде изменено на „Незаконно убиване, улавяне, риболов или събиране, неупоменати по-горе“. За видовете - бозайници и птици, обект на лов (определение в Приложение 1 на ЗЛОД), отразени в Документа за целите на Натура 2000, е необходимо да се следва принципа, че лова като регламентирана дейност не е заплахата за тях, предвид това, че нормативно са определени сроковете за ловуване (Приложение 4 на ЗЛОД), дните от седмицата, в които е разрешено ловуването (чл. 69 от ППЗЛОД) и отстрелни норми (чл. 71 от ППЗЛОД), съобразени с екологията и биологията на отделните видове. В този смисъл, лова е регулирана/управлявана дейност и не се определя като заплахата за ловните видове. В тази връзка, освен предложението по-горе, за следните видове, отразени в Документа за целите на Натура 2000, предлагаме и допълнителни изменения: 1. Балканска дива коза (<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>), код 1371 – да отпадне понятието „лов“ (код F 03.01) със степен „Н“ от т. 2.1.5. Влияния и заплахи; Съгласно плана за действие за дивата коза в България, годишното ползване на вида се определя от	Приключен	✓ Приема се в целите терминът „лов“ да се замени с „незаконно убиване и улавяне“; ✓ Заплахата F03.01 Лов е формулировка на Европейската комисия, тя е стандартизирана и прилагана от всички държави-членки на ЕС и нейното название не може да бъде променяно.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			междуведомствена работна група за вида, която се свиква ежегодно от Министъра на околната среда и водите; На база на ежегоден мониторинг, работната група определя устойчива квота, за отстрел за всеки един ловно-стопански район, която квота не оказва негативно влияние и не е заплаха за популацията на дивата коза; 2. Евроазиатски рис (<i>Lynx lynx</i>), код 1361 – да отпадне понятието „лов“ (код F 03.01) със степен „Н“ от т. 2.1.5. Влияния и заплахи; Този вид, съгласно ЗЛОД не е обект на лов; 3. Пъдпъдък (<i>Coturnix coturnix</i>), код A113 – да се впише в таблица Друго име – Пъдпъдък; в т. 1.1.8. Влияния и заплахи – понятието „лов“ да се замени с понятието „незаконно убиване и улавяне“; 4. Гургулица (<i>Streptopelia turtur</i>), код A210 – да се впише в таблица друго име – Гургулица; В т. 1.1.8. Влияния и заплахи – понятието „лов“ да отпадне, а понятието „браконьерски лов“ да се замени с понятието „незаконно убиване и улавяне“; 5. Голяма белочела гъска (<i>Anser albifrons albifrons</i>), код A394 - в т. 1.1.8. Влияния и заплахи – понятието „лов“ да се замени с понятието „незаконно убиване и улавяне“; в т.1.1.9. Консервационни мерки – мерките с код 7.1. Регулиране/Управление на лов и събиране да отпадне; 6. Зеленоглава патица (<i>Anas platyrhynchos</i>), код A053 - в т. 1.1.8. Влияния и заплахи – понятието „лов“ да се замени с понятието „незаконно убиване и улавяне“; в т.1.1.9. Консервационни мерки – мерките с код 7.1. Регулиране/Управление на лов и събиране да отпадне; В т. 1.3.4. Необходимост от намаляване на заплахите и влиянията - понятието „лов“ да се замени с понятието „незаконно убиване и улавяне“; Текста на т. 1.3.4. противоречи на текста в т. 3.3.2. Потенциал за подобряване/управление; 7. Зимно бърне (<i>Anas crecca</i>), код A052 - в т. 1.1.8. Влияния и заплахи – понятието „лов“ да се замени с понятието „незаконно убиване и улавяне“; в т.1.1.9. Консервационни мерки – мерките с код 7.1. Регулиране/Управление на лов и събиране да отпадне; В т. 1.3.4. Необходимост от намаляване на заплахите и влиянията - понятието „лов“ да се замени с понятието „незаконно убиване и улавяне“; Текста в т. 1.3.4. противоречи на текста в т. 3.3.2. Потенциал за подобряване/управление; 8. Шилоопашата патица (<i>Anas acuta</i>), код A054 - в т. 1.1.8. Влияния и заплахи – понятието „лов“ с код на натиска F 03.01 и с код F06 да се замени с понятието „незаконно убиване и улавяне“; в т.1.1.9. Консервационни мерки – мерките с код 7.1. Регулиране/Управление на лов и събиране да отпадне.		
1 2	Басейнова дирекция „Източнобеломорски район”, инж. Цветелина Кънева, Директор За контакт: Тел: 032/ 604 721 Bd_plovdiv@abv.bg	31.07.2019	След преглед на представената информация за консервационни цели за природни местообитания, местообитания на видови местообитания на птици установихме следното: 1. За част от видовете, природните местообитания и птици които са воднозависими липсват поставени консервационни цели. 2. Част от целите са свързани с поддържането и управлението на води, а именно: А. Цели за воднозависими природни местообитания предмет на опазване в ЗЗ на територията на ИБР Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахи, свързани с добива на инертни материали, за да се постигне подобряване по параметър "Структура и	Приключен	Съгласно Четиристепенния подход за определяне на целите на Натура 2000, специфични цели за видове и природни местообитания се разработват, в случай че те са в неблагоприятно състояние на биогеографско ниво или по отношение на птиците – са с отрицателни тенденции и флуктуации на национално ниво. За останалите видове и природни

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			функции"; • Предотвратяване и/или намаляване на предизвикани от човека промени на хидрологичните условия с цел подобряване по параметър "Структура и функции"; • Спиране/ограничаване извличането на пясък/чакъл; • Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахите, свързани с добива на инертни материали (пясък и чакъл); • Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахите, свързани със зауствания. • Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахите, дължащи се на предизвикани от човека промени на хидрологичните условия (напр. промяна поради хидросъоръжения, изменения на скоростта на образуване на наноси). Подобряването на функционалното състояние на местообитанията е възможно да изисква възстановяване на местообитанията; • Препоръчителни цели - 1. Възстановяване на водния режим и 2. Подобряване на видовия състав; Б. Цели за воднозависими видове растения и животни предмет на опазване в ЗЗ на територията на ИБР. • Намаляване на човешкото въздействие: подобряване на управлението на земеползването на крайбрежните и околните райони на притоците води до намаляване на замърсяването, намаляване на язовирите и водоемите, регламентиране на риболова и водните спортове, управление на водоползването; • Поддържане на открити и влажни местообитания за вида; • Поддържане или подобряване на типичните местообитания покрай реките с типична хидрология. В. Воднозависими птици по чл. 6, ал.1, т.3 ЗБР, предмет на опазване в ЗЗ на територията на ИБР: Цели: Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: • Пресушаване /модифициране на влажни зони; • Напояване (включва (временен) преход от сухи към ливадни към мокри условия поради напояване); • Замърсяване на водите; • Изграждане на пристанища; • Изкуствено наторяване и употреба на пестициди, • Безпокойство от риболов; • Замърсяване на водите. 3. При формулиране на текстовете на целите са използвани термини несъответстващи на действащите нормативни уредби, като например: извличане на пясък и чакъл; типична хидрология; мокри условия; изкуствено наторяване. 4. Част от текстовете имат нееднозначно тълкуване, като например: • Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахите, свързани със зауствания – така написано означава зауствания на всякакви води, но има вероятност авторите да		местообитанията целта е да се поддържа природозащитното състояние или да се подобрят знанията за разпространение на съответния целеви обект. За по-голяма яснота, като приложение към Документа за целите са включени списъци на целеви обекти, за които целта е поддържане на състоянието. Извършени са терминологични корекции на целите, съгласно отправените препоръки.

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			са отнася само за отпадъчни води; • Подобряването на степента на опазване може да изисква мерки за възстановяване, за да се постигне подобряване по параметър "Структура и функции" – неясно формулирана цел; • Най-високият натиск идва от "инвазивни неместни видове" и "Замърсяване на почвата с твърди отпадъци (с изключение на заустванията)"- текстът не е формулиран като цел, по скоро извод; • Намаляване на човешкото въздействие: подобряване на управлението на земеползването на крайбрежните и околните райони на притоците води до намаляване на замърсяването, намаляване на язовирите и водоемите, регламентиране на риболова и водните спортове, управление на водоползването – неясно формулирана цел; Приложение: Извадка от целите за воднозависими видове и природни местообитания, предмет на опазване в ЗЗ на територията на ИБР. 1. 3130 Намаляване на въздействия в следствие на паша, промени в хидрологичните условия и урбанизация, за да се подобри природозащитното състояние по параметър "Структура и функции". Подобряване на качеството на данните за местообитание 3130 в тази зона. 2. 3140 Подобряване на качеството на данните за местообитание 3140 в тази зона. Регулиране и намаляване на въздействия от земеделие (напр. култивиране, паша) с цел подобряване по параметър "Структура и функции". Подобряване по параметър "Структура и функции" Предотвратяване и/или намаляване на предизвикани от човека промени на хидрологичните условия с цел подобряване по параметър "Структура и функции". Регулиране/намаляване промените в абнотичните условия (суша, еутрофикация) с цел подобряване по параметър "Структура и функции". 3. 3150 Регулиране и намаляване на въздействията от земеделие (напр. култивиране и паша), за да се постигне подобряване по параметър "Структура и функции". Регулиране и намаляване на въздействията от добив на пясък и чакъл, за да се постигне подобряване по параметър "Структура и функции". Регулиране и намаляване на въздействията от урбанизация, за да се постигне подобряване по параметър "Структура и функции". Подобряване по параметър "Структура и функции" Подобряване на качеството на данните за местообитание 3150 в тази зона. 4. 3160 Подобряване на качеството на данните за местообитание 3160 в тази зона. Намаляване на натиска поради прекомерната паша, за да се постигне подобряване по		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			параметър "Структура и функции". Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахите, свързани с промени в хидравличните условия, дължащи се на човека, за постигане на подобряване по параметър "Структура и функции" 5. 3260 Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахите, които произтичат от предизвикани от човека промени на хидрологичните условия. Подобряването на степента на опазване може да изисква мерки за възстановяване, за да се постигне подобряване по параметър "Структура и функции". Подобряване на качеството на данните за местообитание в тази зона Подобряване по параметър "Структура и функции" Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахите, дължащи се на зауствания, за да се постигне подобряване по параметър "Структура и функции". Намаляване на натиска, свързан с процеси, предизвикани от човека, като еутрофикация., за да се постигне подобряване по параметър "Структура и функции". Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахи, свързани с добива на инертни материали., за да се постигне подобряване по параметър "Структура и функции" 6. 3270 Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахите, свързани с добива на инертни материали (пясък и чакъл). Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахите, свързани с зауствания. Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахите, дължащи се на предизвикани от човека промени на хидрологичните условия (напр. промяна поради хидросъоръжения, изменения на скоростта на образуване на наноси). Подобряването на функционалното състояние на местообитанията е възможно да изисква възстановяване на местообитанията. Подобряване по параметър "Структура и функции" Подобряване на качеството на данните за местообитание 3270 в тази зона. Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахите, свързани с зауствания. Намаляване на натиска и предотвратяване на заплахите, дължащи се на абиотични процеси като ерозия, затлачване или пресъхване. Намаляване на въздействията, свързани с инвазивни и/или неместни видове. 7. 6410 Подобряване по параметър "Структура и функции" 8. 6430 Подобряване по параметър "Структура и функции" Подобряване по параметър "Бъдещи перспективи" Подобряване по параметър "Площ" Подобряване на качеството на данните за местообитанието в тази зона 9. 6440 Подобряване по параметър "Структура и функции" и "Бъдещи перспективи" 10. 6510		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			Подобряване по параметър "Бъдещи перспективи" Подобряване по параметър "Структура и функции" Подобряване по параметър "Площ" Подобряване на качеството на данните за местообитанието в тази зона 11. 7140 Подобряване по параметър "Бъдещи перспективи" Подобряване по параметър "Структура и функции" Подобряване по параметър "Площ" 12. 7220 Подобряване по параметър "Структура и функции" Подобряване на качеството на данните за местообитанието в тази зона Подобряване по параметър "Структура и функции" Подобряване по параметър "Бъдещи перспективи" Подобряване по параметър "Площ", "Структура и функции" и "Бъдещи перспективи" 13. 7230 Подобряване по параметър "Бъдещи перспективи" Подобряване по параметър "Структура и функции" Подобряване по параметър "Площ" Подобряване на качеството на данните за местообитанието в тази зона 14. 91D0 Насърчаване на устойчивото управление на горите и ограничаване на неустойчивите управленски практики (в това число презалесяването с неместни дървесни видове, изсичането и премахването на мъртви и умиращи дървета) Ограничаване/контрол върху инфраструктурните проекти (в това число ски комплексите) за ограничаване на смущенията причинени в резултат от човешката дейност Подобряване на качеството на данните за местообитанието в тази зона. 15. 91E0 Спиране добива на инертни материали и извличането на пясък/чакъл Насърчаване на устойчивото управление на горите и ограничаване на неустойчивите управленски практики (в това число презалесяването с неместни дървесни видове и изсичането) Спиране/ограничаване на промените в хидроложките условия, в резултат от човешката дейност Насърчаване на устойчивото управление на горите и ограничаване на неустойчивите управленски практики (в това число презалесяването с неместни дървесни видове и изсичането) Подобряване на качеството на данните за местообитанието в тази зона. Подобряване по параметър "Структура и функции" и по параметър "Бъдещи перспективи" Подобряване по параметър "Бъдещи перспективи" 16. 91F0 Препоръчителни цели - 1. Възстановяване на водния режим и 2. Подобряване на видовия		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			състав Ограничаване на риска от пожар и противодействие при пожар Спиране/ограничаване на промените в хидроложките условия в резултат от човешката дейност Насърчаване на устойчивото управление на горите и ограничаване на неустойчивите управленски практики (в това число презалесяването с неместни дървесни видове, изсичането и премахването на мъртви и умиращи дървета) BG0000195 Ограничаване на риска от пожар и противодействие при пожар Подобряване на качеството на данните за местообитанието в тази зона. и премахването на мъртви и умиращи дървета) 17. 92A0 Спиране/ограничаване извличането на пясък/чакъл. Насърчаване на устойчивото управление на горите, чрез избягване презалесяването с неместни дървесни видове, ограничаване/спиране на изсичането Спиране/ограничаване на промените в хидроложките условия в резултат от човешката дейност Спиране на пожарите/противодействие при пожар Спиране/ограничаване извличането на пясък/чакъл. Подобряване на качеството на данните за местообитанието в тази зона. Спиране експанзията на инвазивни неместни видове/премахване на инвазивните неместни видове Подобряване по параметър "Структура и функции" Избягване на продължаващата урбанизация за ограничаване разрушаването на местообитанията 18. 92C0 Избягване/спиране опожаряването на горите/противодействие при пожар Ограничаване/избягване на промените в хидроложките условия в резултат от човешката дейност и избягване на продължаващата урбанизация за ограничаване разрушаването на местообитанията Насърчаване на устойчивото управление на горите, чрез поддържане/контролиране на относителния дял на мъртвите и умиращи дървета в горските съобщества, избягване на презалесяването с неместни дървесни видове и спиране/ограничаване изсичането на горите Подобряване на качеството на данните за местообитанието в тази зона. Спиране/ограничаване на промените в хидроложките условия, в резултат от човешката дейност и избягване на продължаващата урбанизация за ограничаване разрушаването на местообитанията 19. 92D0 Подобряване на качеството на данните за местообитанието в тази зона. Спиране/ограничаване на промените в хидроложките условия в резултат от човешката дейност Спиране експанзията на инвазивни неместни видове/премахване на инвазивните неместни		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			видове Насърчаване на устойчивото управление на горите, чрез избягване на презалесяването с неместни дървесни видове и чрез спиране/ограничаване изсичането на горите Спиране/ограничаване извличането на пясък/чакъл За тези воднозависими природни местообитания от ИБР липсват поставени цели 1. 1530 – липсват цели 2. 7210 –липсват цели 3. 6420 - липсват данни 4. 4080 – липсват цели Воднозависими видове в ИБР с поставени цели 1 Aspius aspius Намаляване на човешкото въздействие: подобряване на управлението на земеползването на крайбрежните и околните райони на притоците води до намаляване на замърсяването, намаляване на язовирите и водоемите, регламентиране на риболова и водните спортове, управление на водоползването; Най-високият натиск идва от "инвазивни неместни видове" и "Замърсяване на почвата и твърди отпадъци (с изключение на заустванията)" Регулиране на строителството и опазване на местообитанията 2 Bombina bombina – само за черноморски биорегион Подобряване на ПС по отношение на "Бъдещи перспективи" Подобряване състоянието на популациите на вида (първата стъпка трябва да бъде свързана с подобряване на експертните познания, чрез осъществяване на теренни проучвания, защото в много случаи поставената оценка на ПС U1/U2 може да се дължи на недостатъчност на данните) Подобряване структурата на местообитанието и ограничаване на фрагментацията Увеличаване площта на местообитанията 3 Triturus karelinii Подобряване състоянието на популацията на вида (първата стъпка трябва да бъде свързана с подобряване на експертните познания, чрез осъществяване на теренни проучвания, защото в много случаи поставената оценка на ПС U1/U2 може да се дължи на недостатъчност на данните) Увеличаване площта на местообитанията Подобряване структурата на местообитанието и ограничаване на фрагментацията 4 Emys orbicularis Подобряване на площта и състоянието на местообитанието Подобряване състоянието на популацията на вида (първата стъпка трябва да бъде свързана с подобряване на експертните познания, чрез осъществяване на теренни проучвания, защото в много случаи поставената оценка на ПС U1/U2 може да се дължи на недостатъчност на данните) Подобряване качеството на данните по отношение на популацията и възможните въздействия.		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			5. Mauremys rivulata (Mauremys caspica) Подобряване състоянието на популацията на вида (първата стъпка трябва да бъде свързана с подобряване на експертните познания, чрез осъществяване на теренни проучвания, защото в много случаи поставената оценка на ПС U1/U2 може да се дължи на недостатъчност на данните) Подобряване на ПС по отношение на "Бъдещи перспективи" Увеличаване площта на местообитанията Подобряване структурата на местообитанието и ограничаване на фрагментацията 6 Gladiolus palustris Поддържане на открити и влажни местообитания за вида 7 Dactylorhiza kalopissii Поддържане на подходящи селскостопански практики, Опазване на местообитанията от изменение в земеползването Опазване на местообитанията от промяна в земеползването 8 Tozzia carpathica Популацията следва да бъде допълнително потвърдена BG0001030 Поддържане или подобряване на типичните местообитания покрай реките с типична хидрология За тези видове липсват цели: 1. Barbus plebejus/bergi 2. Vertigo angustior 3. Vertigo moulinsiana 4. Unio crassus 5. Ophiogomphus cecilia 6. Lycaena dispar 7. Coenonympha oedippus 8. Austropotamobius torrentium 9. Rhodeus sericeus amarus 10. Sabanejewia aurata 11. Cobitis taenia 12. Bombina variegata 13. Lutra lutra 14. Marsilea quadrifolia 15. Lignoptera fumidaria 16. Coenagrion ornatum 17. Cordulegaster heros 18. Anisus vorticulus 19. Theodoxus transversalis Воднозависими видове птици по чл. 6, ал.1, т.3 ЗБР за които няма поставени цели 1. Circus aeruginosus 2. Milvus migrans		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			3. <i>Milvus milvus</i> 4. <i>Haliaeetus albicilla</i> 5. <i>Accipiter brevipes</i> 6. <i>Porzana porzana</i> 7. <i>Porzana pusilla</i> 8. <i>Himantopus himantopus</i> 9. <i>Grus grus</i> 10. <i>Gavia arctica</i> 11. <i>Pelecanus onocrotalus</i> 12. <i>Pelecanus crispus</i> 13. <i>Phalacrocorax pygmeus</i> 14. <i>Botaurus stellaris</i> 15. <i>Ixobrychus minutus</i> 16. <i>Nycticorax nycticorax</i> 17. <i>Ardeola ralloides</i> 18. <i>Egretta garzetta</i> 19. <i>Egretta alba</i> 20. <i>Ardea purpurea</i> 21. <i>Ciconia nigra</i> 22. <i>Ciconia ciconia</i> 23. <i>Cygnus columbianus</i> 24. <i>Cygnus cygnus</i> 25. <i>Mergus albellus</i> 26. <i>Pandion haliaetus</i> 27. <i>Burhinus oediconemus</i> 28. <i>Philomachus pugnax</i> 29. <i>Tringa glareola</i> 30. <i>Gallinago media</i> 31. <i>Phalaropus lobatus</i> 32. <i>Larus minutus</i> 33. <i>Larus genei</i> Воднозависими птици по чл. 6, ал.1, т.3 ЗБП за които има поставени цели 1 <i>Crex crex</i> Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Лов, Депониране на битови отпадъци / отпадъци от курортна дейност, Косене на пасища и ливади, Липса на паша, Пресушаване / модифициране на влажни зони, Електропроводи, вятърни генератори, Пътища и магистрали 2 <i>Glareola pratincola</i> Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Урбанизирани зони, обитаване от човека, Пресушаване / модифициране на влажни зони, Електропроводи, вятърни генератори,		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			Пътища, шосета, Промяна в земеползването, Унищожаване на местообитания поради урбанизация, добив по открит способ, курортна дейност, Напояване (включва (временен) преход от сухи към ливадни към мокри условия поради напояване) 3 <i>Plegadis falcinellus</i> Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Пресушаване / модифициране на влажни зони, Урбанизация, човешко обитаване, Браконьерски лов, Безпокойство от риболов, Замърсяване на водите, Електропроводи, вятърни генератори, Улов с мрежи, Нефтени разливи, Изграждане на пристанища, корабен транспорт, Изкуствено наторяване и употреба на пестициди 4 <i>Cygnus olor</i> Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Пресушаване / модифициране на влажни зони, Урбанизация, човешко обитаване, Лов, Браконьерски лов, Безпокойство от риболов, Замърсяване на водите, Електропроводи, вятърни генератори, Нефтени разливи, Изкуствено наторяване и употреба на пестициди 5 <i>Anas acuta</i> Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Пресушаване / модифициране на влажни зони, Нефтени разливи, Урбанизация, човешко обитаване, Лов, Браконьерски лов, Безпокойство от риболов, Улов с мрежи, Замърсяване на водите, Електропроводи, вятърни генератори 6. <i>Anas crecca</i> BG0002006: Модификации по хидрографичното функциониране, основни и наводнителни модификации, намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Пресушаване / модифициране на влажни зони, Урбанизация, човешко обитаване, Лов, Браконьерски лов, Безпокойство от риболов, Замърсяване на водите, Електропроводи, вятърни генератори 7. <i>Anser erythropus</i> Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Пресушаване / модифициране на влажни зони, Урбанизация, човешко обитаване, Лов, Браконьерски лов, Безпокойство от риболов, Замърсяване на водите, Електропроводи, вятърни генератори, Нефтени разливи, Изкуствено наторяване и употреба на пестициди 8 <i>Anser anser</i> Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Пресушаване / модифициране на влажни зони, Урбанизация, човешко обитаване, Лов, Браконьерски лов, Безпокойство от риболов, Замърсяване на водите, Електропроводи, вятърни генератори, Нефтени разливи, Изкуствено наторяване и употреба на пестициди. 9 <i>Aythya nyroca</i> Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Пресушаване / модифициране на влажни зони, Интензификация на рибовъдните стопанства, промяна в земеползването, земеделие, изкуствени напоителни системи, браконьерски улов 9. <i>Branta ruficollis</i> Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Лов и браконьерски улов, Промяна на култивационни практики, Пътища, Магистрали, Урбанизирани райони, обитавани от		

№	Получено от: организация, лице, длъжност	Дата на получаване	Съдържание на изпратеното становище/препоръка	Статус	Становище /Мотиви
			човека, Вятърни, генератори, Пресушаване/трансформиране на влажни зони, Депониране на битови отпадъци / отпадъци от почивни домове, Напояване. 10. <i>Recurvirostra avosetta</i> Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Урбанизирани зони, обитаване от човека, пресушаване/модифициране на влажни зони, Електропроводи, вятърни генератори, Пътища, шосета, Напояване, Промяна в земеползването, Унищожаване на местообитания поради урбанизация, добив по открит способ, курортна дейност. 11. <i>Larus canus</i> Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Урбанизирани зони, обитаване от човека. Пресушаване / модифициране на влажни зони, Електропроводи, вятърни генератори, Пътища, шосета, Залагане на капани, умъртвяване чрез отрови, браконьерски улов. 12. <i>Sterna hirundo</i> Намаляване на негативните въздействия предизвикани от: Пресушаване / модифициране на влажни зони, Улов с мрежи, Залагане на капани, отравяне, Урбанизирани зони, обитаване от човека., Електропроводи, вятърни генератори.		